Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 44 (1288) ГОД XXV БЕЛАСТОК 2 ЛІСТАПАДА 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

ХТО ЗНАЕ ТРЫВОГУ СЯЎБЫ, ТОЙ ВЕДАЕ ЖНІВА РАСКОШУ...

Знаюць яго падвойна — раз як Аляксандра Баршчэўскага, другі раз завуць Алесем Барскім. Першы — гэта доктар філалагічных навук, гісторык беларускай літаратуры і фальклярыст, другі — паэт, перакладчык, аўтар „Белавежскіх матываў“, „Жніўня слоў“, „Майго берага“. І часта пытаюць: — Ці Баршчэўскі і Барскі гэта чалавек адзін і той самы, ці двое зусім розных людзей?

— Кантакт са студэнтамі з'яўляецца маім надзённым хлебам, — гаворыць доктар Аляксандр Баршчэўскі.

— Паэзію сваю не трактую як песню, а шырэй — як форму абавязку перад Айчынай. Абарона беларускай мовы, традыцый, культуры, галоўным чынам перад самімі беларусамі — гэта галоўны матыў маёй творчасці, — кажа паэт Алесь Барскі.

Прыйшоў на свет 2 лістапада 1930 года ў Бандарах у простай сялянскай хаце на беразе сінявокай Нарвы і маляўнічай Белавежскай пушчы. Казачная прыгажосць наднараўскіх лугоў, смалісты подых сасновых лясоў, свежасць вячэрняга паветра глыбока ўліваліся ў чару душы маладога вясковага хлапчука, які пазней напіша:

Ля ціхай хаты, на галінах
Калыша птушак дуб-равеснік.
І гэта ёсць мая Айчына,
Якой спяваю свае песні.

— У бацькоў было нас пяцёра — я і чатыры сястры, — успамінае. — Я быў наймалодшы, дык вядома, што пра мяне дбалі. Мабыць, быў распушчаны як адзіны сын і брат у сям'і. Памятаю з дзяцінства адно — ніколі не ведаў, куды палажыў шапку, кашулю ці порткі. Калі ўставаў, уся сям'я шукала мне гэтыя рэчы.

Дзіцячыя перажыванні, вобразы навакольнага краявіду, сны глыбока запусцілі карэнні сваёй прыгажосці ва ўражлівае сэрца будучага паэта. І вершы — гэта свайго роду рэха дзяцінства.

(Працяг на стар. 4)

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

[redacted]ледзь не напароўся на яе, на сваю куму Яўдосю. Было ўжо цёмна, марасіў назойлівы, халодны дождж. Я накінуў на галаву капішон сваёй прагумаванай курткі, уцягнуў шыю глыбока ў каўнер і пусціў свабодна лейцы. Кабылка сама дамоў дарогу ведае...

Сумныя думкі мяне абселі, як гэтае дажджлівае надвор'е. Такога года я не памятаю. Амаль кожны дзень дождж і дождж. Дарогі размыла, нават пустым возам цяжка праехаць. Але што там дарогі! Што на полі чаўпецца! Вось праблема! Бульба або зусім вымакла, дзе ніжэй, пры лугах, або ўрадзілася такая дробненькая, быццам гарох. Яна любіць, каб яе прынамсі два разы абараць, забаранаваць і так далей. А тут адзін раз я з сошкаю ледзь улез. А бульба — гэта ж і жывёлагадоўля. Прыдзецца, бадай, напалавіну абмежаваць колькасць кормнікаў. Палашка мая бурчыць і не згаджаецца. Кажа, што зараз дзяржава падбавіла па пяць злотых на кожным кілаграме, а можа і яшчэ крыху падкіне, калі ўсім іншым цяпер павышаюць зарплаты. — Дык навошта траціць? — даказвае мая жонка. —

НЕ ТОЛЬКІ ГРОШЫ...

Трэба больш налягаць на іншыя кармы. Паглядзі, — гаворыць яна, — недалёкі наш сусед збіў звычайную загарадзь проста на полі, загнаў туды штук 20 парсюкоў, возіць з малачарні сыроватку, падкідае зялёныя кармы ды на зіму ўсё гэта прадае дзяржаве і мае гатовы грош...

Так даказвала мая паважаная жонка, якая заўсёды лепш ад мяне ведае, што новага на свеце чаўпецца.

Але ці справа толькі ў грашах? Я ж сам яшчэ памятаю, што зараз жа пасля вайны, яшчэ перад рэформай, найвышэйшай вартаснай паперкай быў у нас аднатысячны банкнот. Пасля грашовай рэформы ў пачатку 50-х гадоў увялі пяцісотку. Па-рознаму ахрысцілі яе людзі: адны гаварылі, што гэта „брудас“, хіба ад яе цёмна-карычневага колеру, іншыя называлі яе „гурнікам“ або яшчэ інакш. Пасля паявілася зноў аднатысячная вартасная паперка, пасля двухтысячная... Ці чарга цяпер на пяцітысячную? Поўная сярэдняя зарплата ў адной паперцы! Проста і лічыць не трэба. Ніякі махляр тут цябе не абдуе...

Спадзяюся аднак, што да гэтага не дойдзе. Маю надзею моцна абгрунтавалі рашэнні шостага пленарнага пасяджэння Цэнтральнага Камітэта партыі і вывады з апошняй сесіі Сейма. То ж сам першы сакратар Каня бараніў становішча польскай залатоўкі, гаворачы, што яе курс у адносінах, напрыклад, да долара, зусім зараз не абгрунтаваны правіламі эканомікі.

Хаця, калі паглядзець у гісторыю, то ўжо было ў нас так у пачатку 20-х гадоў, што курыца каштавала мільён польскіх марак. Бацька мне расказваў, што на кірмаш грошы вазілі ў торбе, як сечку каню.

Сын з Варшавы піша, што ад 1 кастрычніка падбавілі яму зарплату на звыш 1000 злотых. Дачка ў Беластоку скардзіцца, што далі ёй толькі на 600 зл. больш. А я сабе думаю так: ці цешыцца з гэтага, ці сумаваць? Калі ўсе гэтыя дабаўкі да зарплатаў паасобных рабочых і ўсіх іншых працаўнікоў скласці разам, тады атрымаецца... не, мой мужыцкі розум так далёка не сягае, хіба дзесяткі мільярдаў...

А з паяўленнем грошай у сям'і родзяцца ўсё новыя запатрабаванні. Жонка раптам не хоча мыць калісонаў у звычайнай пральнай машыне, а патрабуе аўтамат, пры якім можна газету чытаць, дзеці крычаць, што не падабаюцца ім абы-якія свіцеры, толькі давай „шатланды“, пан сям'і і хатняга вогнішча з зайздрасцю пачынае глядзець на суседзяў, якія пад яго вокнамі чысцяць свайго „малюха“. Глядзіць і думае: „Як бы тут знайсці нейкага знаёмага з шырокімі „плячыма“, хто дапамог бы, вядома, не бескарысна для сябе, купіць гэты аўтамабіль...“ — і злуецца, што ані братоў, ані швагроў, ані дзядзькоў не мае сярод начальнікаў. Так яно заўсёды пачынаецца. То я і гавару сваёй Палашцы, што грошы шчасця не даюць.

(Працяг на стар. 5)

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

ВАЙНА І КВЕТКІ

Калі людзі гадуюць кветкі, дык гэта таму, што любяць прыгажосць і хочуць, каб яна нас акружала. Людзі выязджаюць у лес, каб падыхаць пахам сасны. Людзі любяць лотаць, незабудкі, ландыш і ўсё квецце, бо яно цешыць нашу душу, супакойвае нервы, дадае радасці ў жыцці.

Я не веру, што існуюць людзі, якія не любяць прыгажосці. Нават злачынцы з палёгкай выцягваюцца на мяккай коўдры муравы, каб аблегчыць сумленне: „Якая прыгажосць, а я, дрэнь, прыношу людзям толькі зло“.

Так, нават адзін дрэнны чалавек можа прынесці няшчасце многім добрым, спакойным людзям.

Чалавек гадуе дзяцей. Галубіць іх і цешыцца імі, калі здаровыя, вясёлыя і добра развіваюцца. Сэрца яго напаўняецца радасцю, калі глядзіць на іх, бы на тыя кветкі, і замірае на адну думку аб іх будучыні.

Хаджу па гайнаўскім могільніку савецкіх воінаў. Там іх, кветак, ляжыць 1223. Яны загінулі ў баях за вызваленне Гайнаўкі і Гайнаўшчыны. За вызваленне іншых, цябе і мяне. Не ўсе прозвішчы віднеюць на таблічках, а толькі адно-два і дзесяць невядомых. Сярод іх ляжыць Герой Савецкага Саюза малодшы лейтэнант Аляксей Фларэнка, якому было няпоўных 22 гады. Пакоіцца там і Ірына Барысенка-Мітлаш, 28 год, лекар-капітан, і, бадай, з іх усіх найстарэйшы, 42-гадовы падпалкоўнік Мікалай Пазаеў.

Яны толькі паспелі ўвайсці ў жыццё і ўжо вайна адняла іх ад бацькоў. Як бы мы вайну не праклінали і што б мы аб ёй не гаварылі, то ўсё роўна слова „вайна“ астаецца паняццем і нічога яна, як тэрмін, сабой не прадстаўляла б, каб за словам „вайна“ не стаялі людзі і не планавалі, як згубіць другіх людзей. Людзі высокаадукаваныя, людзі ў мундзірах і з ардэнамі. Людзі, якія ўмеюць гуляць, смяяцца, гадаваць сабак, нюхаць кветкі, умеюць любіць і хочуць быць любімымі. Здавалася б, нармальныя людзі.

Калі разбілі фашысцкую Нямеччыну, мілітарыстычную Японію, здавалася, што мір запануе назаўсёды. Аднак не. Генералы вырашылі, што трэба бітага дабіць атамнай бомбай і аднačасова паказаць камусьці сваю перавагу. Яшчэ гарэлі гарады, паміралі людзі і тлеў свет ад адных пажарышч, як пачалася гонка ўзбраення. Цяпер, калі выбіраюць нейкага прэзідэнта, чалавек думае: „Які ён будзе да вайны?“. Але гэта думка простага чалавека не адбягае ад думкі дыпламатаў і афіцэраў генштабаў. Проста ўсе навучыліся і прывыклі думаць такімі катэгорыямі, быццам галава дзяржавы не мае іншых турбот акрамя вайны і яе падрыхтоўкі.

Простыя людзі хочуць міру, хочуць спакойна працаваць, гадаваць дзяцей для будучыні яснай, здаровай, вясёлай. Колькасць людзей на Зямлі няхай рэгулюе сама прырода, а не чалавек ядзернай бомбай. Няхай на зямлі растуць лясы, кветкі, травы, ды сапраўдныя грыбы, а не грыбы ад тэрмаядзерных выбухаў. Мы не хочам хірасім і нагасакаў, не хочам яшчэ раз перайсці цераз пекла ўласнай трагедыі. Мы хочам кветак на нашых лугах, хлеба, чыстай вады, поўных рэк рыбы і вясёлага смеху нашых дзяцей.

Васіль Петручук

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Ліпскі У., Крутыя вёрсты, 1980, стар. 128, цана 10 зл.

Дакументальная аповесць пра Героя Савецкага Саюза Зінаіду Міхайлаўну Тусналобаву-Марчанка — беларускую змагарку з часу апошняй вайны.

Ракітны М., Выбраныя творы ў двух тамах, 1980, стар. 416+400, цана 36+30 зл.

Лепшыя творы пісьменніка з яго трыццацігадовай плённай працы ў беларускай прозе.

Лобан М., На парозе будучыні. Гарадок Устронь, 1980, стар. 640, цана 58 зл.

Два раманы склалі гэты том добрай, важкай і зместам і майстэрствам пісьменніцкага варштату прозы.

Дайнека Л., Мая вясна сакавая, 1979, стар. 128, цана 7 зл.

Новая кніга лірыкі вядомага на Беларусі паэта.

Шаўня А., Урок дабрыні, 1980, стар. 112, цана 8 зл.

Напісаныя ў апошнія гады вершы і паэма „Дарога дадому".

Валасевіч Э., Кругавая парука, 1979, стар. 144, цана 10 зл.

Зборнік баек пра розныя жыццёвыя сітуацыі і недасканаласці чалавечай істоты.

Бацькаў дар, 1978, стар. 225, цана 20 зл.

Узноўлены том беларускіх народных казак у апрацоўцы А. Якімовіча з каляровымі малюнкамі мастака А. Волкава.

Кнігарня высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki", 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10. **(мг)**

КАЛЯНДАР

225 гадоў назад

Каля 6.11.1755 нар. С. Сташыц, польскі філосаф.

135 гадоў назад

3.11.1845 нар. З. Глогер, польскі археолаг, этнограф, гісторык.

50 гадоў назад

2.II.1930 нар. А. Барскі (Баршчэўскі), вядомы паэт-„белавежац".

30 гадоў назад

2.11.1950 пам. Б. Шоў, англійскі драматург. Лаўрэат Нобелеўскай прэміі.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI

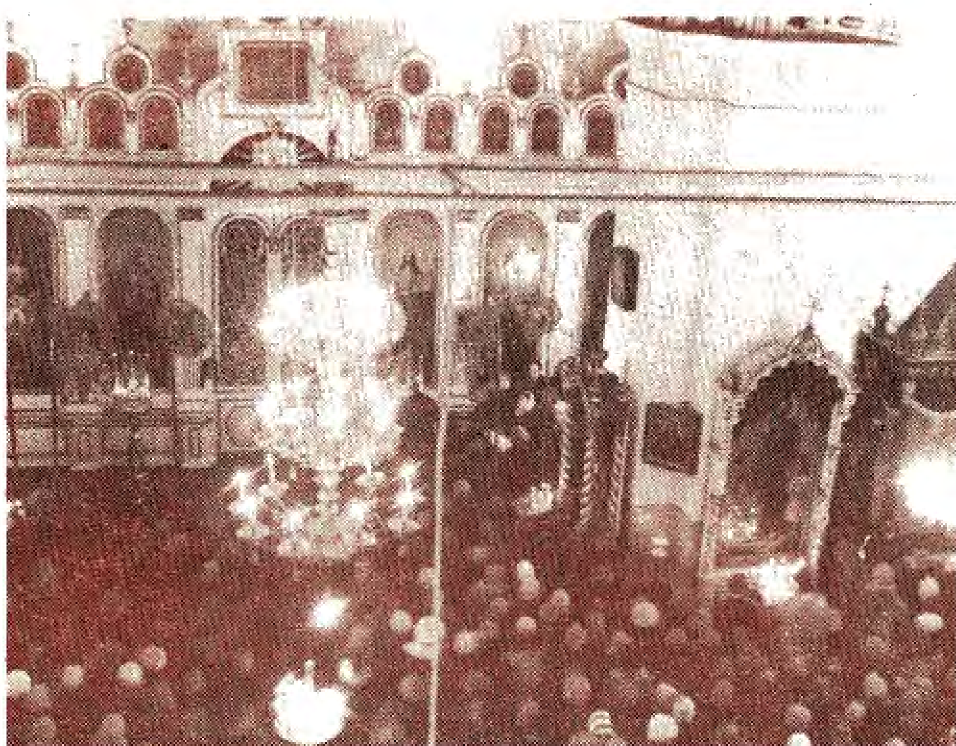
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch" Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel 232-41 w. 278, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł, półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch", w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie, nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

„Niwa" — PLISSN-0546-1960. Nr indeksu 36671. Zam. 1763. Nakład 7.800 I-5.

Служба ў праваслаўнай царкве ў горадзе Брэсце.
Фота У. Казлова і Э. Трыгубовіча.

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БЕЛАРУСІ

ПРА СВАБОДУ СУМЛЕННЯ

У СССР дзейнічае больш за 20 тысяч рэлігійных арганізацый, сярод іх больш чым 800 на Беларусі: праваслаўных цэркваў, каталіцкіх касцёлаў, стараабрадчаскіх цэркваў, дамоў малітвы евангельскіх хрысціян-баптыстаў, хрысціян веры евангельскай (пяцідзесятнікаў), адвентыстаў сёмага дня, сінагогаў і інш., а таксама праваслаўны манастыр. Няцяжка палічыць, што на Беларусі жыве каля 3,8 працэнта ўсяго насельніцтва СССР і ў той жа час тут дзейнічае 4 працэнты рэлігійных арганізацый.

Усе рэлігійныя аб'яднанні, якія дзейнічаюць на тэрыторыі БССР, незалежна ад веравызнання (у рэспубліцы ёсць дзесяць веравызнанняў), раўнапраўны ў адносінах да дзяржавы, кожнае з іх мае сваё самакіраванне, а шэраг з іх — свае рэлігійныя цэнтры. Напрыклад, дзейнасцю праваслаўнай царквы кіруе Мінска-Беларускае епархіяльнае ўпраўленне, царкву евангельскіх хрысціян-баптыстаў узначальвае старшы прэсвіцер рэспублікі і пры ім прэсвіцерскі савет, у якія ўваходзяць старшыя прэсвіцеры абласцей.

Усе рэлігійныя абшчыны праваслаўнай і каталіцкай царкваў атрымалі ў сваё карыстанне ад дзяржавы царкоўныя будынкі, а таксама царкоўнае абсталяванне. Некаторыя з гэтых храмаў з'яўляюцца помнікамі архітэктуры і ахоўваюцца дзяржавай, сярод іх кафедральны сабор у Мінску, касцёл у Нясвіжы, цэрквы ў Полацку і Брэсце і іншыя.

Свечкі, крыжыкі, іконы, мацу і іншыя прадметы рэлігійнага культу цэрквы атрымоўваюць са спецыяльных майстэрняў, яны поўнасцю забяспечваюць запатрабаванні вернікаў.

Патрэбныя выдавецтвы рэлігійных абшчыны і свяшчэннікі атрымоўваюць з рэлігійных цэнтраў. Гэта, па-першае, такая духоўная літаратура, як Біблія (у апошнія гады тройчы яна выходзіла масавым тыражом), Новы запавет (чатыры масавыя выданні) і іншае. А падругое, перыядычныя выданні: „Часопіс Маскоўскай патрыярхіі" (выходзіць таксама на англійскай мове), „Багаслоўскія працы", „Праваслаўны царкоўны каляндар", „Брацкія весці", свае перыядычныя выданні маюць таксама каталікі, стараабрадцы, адвентысты сёмага дня, мусульмане (у БССР адна мячэць) і паслядоўнікі іншых веравызнанняў.

Цэрквы ў БССР (як і ва ўсёй краіне) існуюць выключна на дабравольныя ахвяраванні вернікаў, гэтыя грашовыя даходы не ападаткаваны.

Кадры свяшчэннікаў рыхтуюцца ў спецыяльных сярэдніх і вышэйшых школах. Іх у краіне васемнаццаць, у тым ліку шэсць праваслаўных акадэмій і семінарый, дзве каталіцкія семінарыі, мусульманская акадэмія і медрэс, іудзейскі эшыбот, курсы евангельскіх хрысціян-баптыстаў і г.д. Брэсцкі благачынны Пётр Сарока ў 1940 годзе закончыў Віленскую семінарыю, а пасля многіх год, пасля вайны рашыў вучыцца далей. Закончыў курс навукі ў Ленінградскай духоўнай семінарыі. Вышэйшую духоўную адукацыю мае гомельскі благачынны Васілій Капычко — удзельнік партызанскага руху. У часе апошняй вайны айцец Васілій быў свяшчэннікам, ён чытаў сваім прыхаджанам заклік мітрапаліта Сергія „Да вернікаў, якія знаходзяцца пад акупацыяй", заахвочваў змагацца супраць фашызму. Ратуючыся ад арышту, пайшоў у партызаны. Узнагароджаны ён медалём „Партызану Вялікай Айчыннай вайны". Апрача Капычко, дзяржаўныя ўзнагароды за ўдзел у вайне атрымалі яшчэ 45 свяшчэннікаў у БССР. Многія з іх адзначаны за дзейнасць у абароне міру, як, напрыклад, настаяцель Мінскага кафедральнага сабора Яўгеній Місюк, ён узнагароджаны медалём Савецкага фонда міру.

Дзейнасць рэлігійных брацтваў і груп у нашай рэспубліцы рэгламентуюцца „Палажэннем пра рэлігійныя абшчыны", якое зацверджана Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. Не ўмешваючыся ў чыста рэлігійныя справы, гэтае Палажэнне прадбачвае, як засноўваць у кожнай рэлігійнай абшчыне самакіраванне, акрэслівае, хто абавязаны раманціраваць будынак храма, хто распараджаецца грашмі, як запрашаць ці выбіраць свяшчэннікаў.

Еўдакія Крутава, прыхаджанка царквы ў Брэсце — член царкоўнай дваццаткі. Удзельніца апошняй вайны, узнагароджаная вайсковымі і працоўнымі ўзнагародамі, з задавальненнем гаворыць яна пра савецкае заканадаўства аб веравызнаннях, расказвае, што на пасяджэннях і сходах дваццаткі яны самі вырашаюць усе справы, звязаныя з дзейнасцю іх абшчыны, ніякіх перашкодаў мясцовыя ўлады ім не робяць. Наадварот, ва ўсім дапамагаюць, асабліва пры рамонце храма.

Зусім свабодная, не абмежаваная нікім дзейнасць рэлігійных арганізацый у нашай краіне адзначаецца ўсімі гасцямі з-за мяжы. Толькі ў 1979 годзе Беларусь наведала 24 замежныя рэлігійныя дэлегацыі, якія прадстаўлялі праваслаўную, каталіцкую і баптысцкую цэрквы з Злучаных Штатаў Амерыкі, Аўстрыі, Францыі, Швецыі, Японіі і іншых краін.

(Працяг на стар. 5)

Новы культурна-асветны ● Галоўная бібліятэка рэспублікі ● Падперцыся параграфамі ● Пра вернасць ідэалам ● У глыбокім роздуме ● Сябройства ● З запісак натураліста ● Гародчык цёткі Мальвіны ● З народнай абраднасці ● Весткі з Саколкі, Чыжоў, Сухавольцаў, Чаромхі, Орлі, Бельска ● Калі сніцца павук ● Кастусь пытае ў зязюлі ● Развучваем беларускую песню „Першы неспакой".

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 2 XI — 7.20 TTR, RTSS — Nasze spot. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. W programie m.in. „Niedźwiedź pana Adamsa". 10.20 Antena. 10.45 Piotr Paleczny gra Brahmsa. 11.35 Dziennik. 11.55 I liga piłki nożnej. 12.45 Rolnicze rozmowy. 13.15 Przygody Sindbada. 13.40 Tylko w niedzielę. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Rok 1788 — franc. film hist. 21.55 Sportowa niedziela. 22.25 Tylko w niedzielę (cd).

Poniedziałek 3 XI — 13.30 TTR, RTSS J. pol. s. I. 14.00 Chem. s. I. 15.20 Nurt — Ped. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Klinika zdrowego człowieka. 17.45 Polskie drogi — odc. X pt. Himmerland. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr tel. Erskine Caldwell — Ziemia tragiczna. 21.50 Publicystyka międzynar. 22.20 Dziennik. 22.35 Śledztwo zostało wznowione — cz. II.

Wtorek 4 XI — 6.00 TTR, RTSS J. pol. s. I. 6.30 Chem. s. I. 9.00 Dla szkół: J. pol. kl. VI. 9.55 Kl. I—III. Czerwone, żółte, ziel. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 TTR, RTSS — Fiz. s. III. 14.00 Hod. zwierz. s. III. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Klub Seniora. 16.55 Dom i my. 17.15 Magazyn Młodych. 18.05 Interstudio. 18.30 Królik Bugs przedstawia. 18.50 Dobranoc. 19.00 Świadkowie. 19.30 Dziennik. 20.10 Pod gwiazdą frygijską — pol. film fab. 22.10 Dziennik. 22.25 Prawdę mówiąc. 23.00 Rozmówki polsko-polskie.

Środa 5 XI — 6.00 RTSS, TTR — Fiz. s. III. 6.30 Hod. zwierz. s. III. 9.00 Dla szkół: Chem. kl. VII. 11.00 Hist. kl. VII. 13.30 RTSS, TTR — Mat. s. I. 14.00 Biolog. s. I. 15.20 Nurt — Mat. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Michałki. 16.55 Puchary Europy w piłce nożnej. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Puchary Europy w piłce nożnej. 22.10 Lekarz radzi. 22.20 Dziennik. 22.30 30 minut z architekturą.

Czwartek 6 XI — 6.00 RTSS, TTR — Mat. s. I. 6.30 Biolog. s. I. 9.00 Dla szkół: J. pol. kl. I lic. 11.55 Nauka o czł. kl. VIII. 13.30 RTSS, TTR — Mat. s. III. 14.00 Biolog. s. III. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Turniej zastępowych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Magazyn motor. 17.55 Telewizja Młodych. 18.20 Układ Warszawski — rep. film. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sonda. 19.30 Dziennik. 20.10 Stawiam na 13 — czech. film sens. 21.40 Pegaz. 22.30 Dziennik. 22.45 Jego magnificencja Uniwersytet Warszawski.

Piątek 7 XI — 6.30 RTSS, TTR — Mat. s. III. 6.30 Biolog. s. III. 8.00 Defilada wojskowa z Moskwy. 13.30 TTR — Upr. rośl. s. I. 14.00 Mech. rol. s. I. 14.30 Red. szkol. zap. 15.20 Nurt — Porozmawiajmy. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Rodzina Połanieckich — odc. VII. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Tel. młodych przedstawia. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio 2. 22.15 Listy o gospodarce. 22.45 Dziennik. 23.00 Edukacja sentymentalna — franc. film fab.

Sobota 8 XI — 6.00 TTR — Upr. rośl. s. I. 6.30 Mech. rol. s. I. 7.00 Upr. rośl. s. III. 7.30 Mech. rol. s. III. 9.25 Pr. dnia. 9.30 Czerwony, rewolucyjny, warszawski. 10.00 Poranek z kulturą. 11.30 Klub 6 kont. 12.30 Estrada folkloru. 13.00 Człowiek, ziemia, kosmos. 13.30 Studio 2. 18.50 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio 2 c.d. Ok. 23.00 Waszyngton za zamkniętymi drzwiami — ameryk. dramat polit. (ur)

Piątek 31 X — 8.00 Film fab. 15.20 Film fab. 17.00 P. nożna. Dynamo (Kijów) — Spartak.
Sobota 1 XI — 12.45 Film fab. 16.10 Filmy anim. 17.20 Film. fab. 19.45 Panorama film. 21.20 Przegląd piłkarski.
Niedziela 2 XI — 11.45 Hokej CSKA — Spartak. 13.10 Film fab. 14.50 Klub podróży. 16.00 Panorama międzynarodowa. 16.45 Filmy anim. 17.10 Koncert. 18.15 Film fab. 19.35 Koncert. 20.25 Koszykówka. Dynamo (Moskwa) — CSKA.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Jajo węża — RFN 4—5. Korek — wł. 6—7. Narodziny gwiazdy — USA 8—9.

Bielsk Podl. Zdjęcia na pamiątkę — buł. 3—4. Kurierzy dyplomatyczni — radz. 5—6. Step — radz. 7—8. Wyprawa po złoto — radz. 9.

Czeremcha Tajemniczy mnich — radz. 4—5. Czekaj na mnie — radz. 8—9.

Czyże Siedem nianiek — radz. Szach królowej brylantów — radz. 5—9.

Gródek Vincent, Francois, Paul i inni — fr. 8—9.

Hajnówka Jeśli odejdziesz — radz. 3. Taczanka z południa — radz. 4—5. Wspomnij mnie — radz. 6—7. Skok z dachu — radz. 8—9.

Michałowo Śmiałość — radz. 4—5. Partyzanci Kowpaka — radz. 6—7. Zrozumiałeś, gratuluję — radz. 8—9.

Mielnik Nashville — USA 5. Zerwane cumy — pol. 8—9.

Milejczyce Dzień Wisły — pol. Przygody Robinsona Kruzoe — radz. 5—9.

Narew Obrót spraw — radz. Step — radz. 5—9.

Narewka Miłosne życie B. Trajkovicia — jug. Trudny jest tylko pierwszy krok — radz. 5—9.

Nurzec Gęsiorek Maciek — węg. 4—5. Hop i jest małpolud — czes. 6—7. Gwiazda nadziei — radz. 8—9.

Orla Grzeszny żywot F. Buły — pol. 12 krzeseł — radz. 5—9.

Rajsk Straszna teściowa — radz. Oni walczyli za ojczyznę — radz. 5—9.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

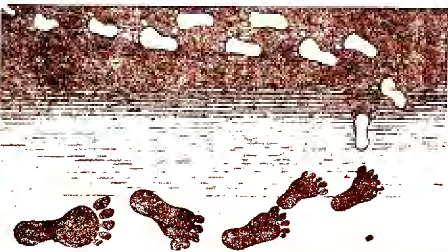
ПАЛОНІЦЬ ЧАС

Шкада мне дзён,
што адцвілі дарэшты.
Шкада гадоў,
пражытых без пары.
І толькі сум
на дне галосіць нешта
і сцелецца
ў маршчынах на твары.

Палоніць час
гарачым успамінам
і коіць сум
усмехам дабраты.
Глыбокі след
у памяці пакінуў,
які яшчэ
дагэтуль не астыў.

І тліцца дзесь,
каб радасцю глыбокай,
зноў запаляць
агеньчыкі ў вачах.
Гады мае,
я чую вашы крокі,
і ў поцемках
шукаю па начах.

Леапольд Танкевіч

* ✲ *

сустрэча па гадах
згорбленая размова

рэканструкцыя упаўшых дрэў
у вопратцы слоў

прыжмуранае вока праўды
глядзіць згары

так гаварыць
будаваць (каторы раз?)
сляпы мост
над высахшай ракой

Надзея Артымовіч

ПОДЫХ СМЕРЦІ

Бабулька ляжыць на мурогу,
Да зямлі прытуліўшыся вухам.
На твары няпэўнасць, трывога.
Памагаецца быццам паслухаць,

Што чуваць пад ёю, глыбока,
У бяздонні зямелькі айчыннай,
Куды ў часе так недалёкім
Адысці назаўсёды павінна.

Віктар Швед

* ✲ *

Хочуць чорнай цябе зрабіць
Маю белую з сінім небам
На смяротным спаліць кастры
Загубіць і душою і целам

Я з балотных тарфяных крынічак
Піў натхненне на купіне лёгшы
З багуноў і божых расічак
Прыгажосць браў задарам без грошай

Ну а людзі бязлітасна губяць
У імя шчасця прыроду і песні
І таму ные сэрца у грудзях
І таму пішу сумныя вершы

Ул. Гайдук

ПІЭСЭНЬКА ПРО НАДІЭЮ

в сюом домові
дэ каждый мае
своіх прыятелюов
кім жэ ж тая
что вступае в новы дуом
хоч нэ вступае
в новэ жыце

і так засынаем
с своім раком пуод подушкою
і нам утікаті
нэма ужэ дэ
хоч пранічкі солодкі
сняцьця по ночах

З. Сачко

Алесь Барскі

СЕМДЗЕСЯТ ДРУГОЕ

У праўды ўчарашнія сёння не веру,
Дашчэнту разбітыя формы структуры.
Далоў усе метрыкі, нормы, размеры.
Далоў трафарэтную монакультуру.
А верш рыфмаваны —
Ці ж ён не шаблонны?
А рытміка ў вершы —
Не ёсць перажытак?
Жытнёвыя, вечныя ў полі паклоны,
Нязменная песня бандарскага жыта.
І я знармаваны, як колас адвечны,
З зямлі вырастаю у вечнае неба.
О, як традыцыйная ў вершы
сардэчнасць,
О колькі ж у вершы бандарскага
хлеба!

СЕМДЗЕСЯТ ТРЭЦЯЕ

Узлёт і упадак —
Нераздзельнасць.
Чым вышэй,
Тым ніжэй.
Такі закон прыцяжэння.
Нягледзячы
На фінальныя крахі,
Заўсёды будзем імкнуцца
Да ўзлёту.

СЕМДЗЕСЯТ ЧАЦВЕРТАЕ

Пакуль не ўсе яшчэ
Лісты зляцелі з дрэваў,
Пакуль яшчэ надзея
Гнездзіцца у травах,
Думаць не трэба
Ні аб правых, ні аб левых;
Аб паражэннях горкіх,
Аб салодкіх славах;
А толькі аб траве
І аб птушыных шчасцях,
Аб тым, што у зямлі
І ў сэрцы ёсць супольным.
Каб свету не дзяліць
На дозы і на часці
І жыць са светам так,
Як роўны жыве з роўным.
Выйсці у луг
І пакланіцца травам нізка,
Пасля узняцца
Да лугоў паднебных, сініх.
І быць заўсёды пры айчыне
Сваёй блізка
І паўтараць яе святое
Заўжды імя.

СЕМДЗЕСЯТ ПЯТАЕ

Жыццё —
Ты хісткая над трасіною кладка;
Мне праз цябе ісці —
З трывогай і адвагай.
Ды не прайсці ніяк
Выключна гладка,
Заўжды пад пурпуровым,
Пераможным сцягам.
Не абыйсціся нам
Без горкіх паражэнняў,
І не пазбегчы у жыцці
Балючых крахаў,
Вораг заўсёды прагне
Кінуць на калені
І схоча павучыць
Маліцца богу-страху.
Мы часта ходзім
У атакі памылкова,
Вяртаемся са скальпамі
На сваіх піках.
Потым на ўласных
Не знаходзім мы галовах
Скуры, сарванай сваёй
Страсцю дзікай.

СЕМДЗЕСЯТ ШОСТАЕ

Ва ўсім усумніцца можна:
У найсвяцейшых праўдах,
У ідэях і прынцыпах.

БЛІЗКАСЦЬ ДАЛЁКАГА

Можна верыць,
Можна не верыць.
Нельга толькі сумнявацца
У смяротнасці жыцця
І несмяротнасці смерці.

СЕМДЗЕСЯТ СЁМАЕ

Як красавік над Нарваю паселіцца
І кветкі з зоркамі пачнуць
спаборнічаць,
Дык у Варшаве сэрца не вяселіцца
І ў Бандары ўсё болей яно горнецца.
Мо хтось, браты, жыве з вас
ватыканамі,
Ерусалімамі ці капітолямі,
А я ўстаю з праменнямі заранньмі,
Не расстаюся з нарвянскаю роляю.
Нерухамею ціха над чаротамі,
П'янею ад уздохаў свайго ворыва.
І з мукаю глыбокай і з турботаю
Чакаю крыку эмігранта-жорава.

СЕМДЗЕСЯТ ВОСЬМАЕ

Ад перамогі толькі
І да перамогі —
Ісці усё жыццё —
Не дай вялікі Божа!
Калоды час ад часу
Кідай мне пад ногі
І насылай ты на мяне
Людзей варожых!
Бо жыць заўсёды
Толькі ў самазахапленні
І верыць у сваю
Выключна дасканаласць —
Значыць паволына траціць
Людскую бясцэннасць
І танным станавіцца,
Нарцызам без мала.
Не слухай падхалімаў —
Ясная удача,
Бо яд кіпіць
У іх салодкіх словах.
Не забывай, што найбліжэй
Ад смеху — плачы,
А час — суддзя
І непадкупны і суровы.

СЕМДЗЕСЯТ ДЗЕВЯТАЕ

Разамлела поле
Пад промнямі;
Карміцелька-карова
Пераўварала зелень травы
У бель малака,
Звінела каса,
Смяялася дзіця,
Спявала птушка,
Маліўся колас.
Было так, як тады,
Калі Бог быў чалавекам,
А чалавек Богам.

ВАСЬМІДЗЕСЯТАЕ

Сны па айчыне каляровай
І балючай,
Мастацтва —
Крык адчаю ці здзіўленне.
Якія ізмы да канца замучаць
І кінуць дарагую на калені...
О, сонечны мой край,
Я без цябе прапашчы.
Іконы Полацка
Мне часта сняцца.
Навошта свет
Вясёлы і гуляшчы,
Калі з табой
Я не магу звязацца.
Падляшша,
Белавежа,
Бандары над рэчкай.
Тут мае рымы і афіны.
І кожны крок у свет —
Мая асечка
І перамога —
Крык мой да айчыны.

ВОСЕМДЗЕСЯТ ПЕРШАЕ

Ты — чыё сэрца
З'ела абыякавасць,
Ты — чый розум
Зняволіла рэнегацтва,
Ты — чые вусны
Гатовы апляваць
Усё роднае,
Успомні часам,
Што меў маці.
А калі не ўспомніш —
Забудзь,
Што быў чалавекам.

Алесь Барскі

Сакрат Яновіч

Пахаванне Гандзі

Гандзі пашанцавала са смерцю: памірала спакойна, як і жыла. Яна выбралася на той свет у пару: гаспадарка выадпаведнілася, і сама не была ўжо зараз надта патрэбнай.

Бабы, што зыйшліся на яе пахавіны, зайздравалі Гандзі. Хата стаяла, як шклянка, і новы хлеў, і гумно на два такі, і вялікі сад; не сорамна ёй, працаўніцы, перад Богам. І ўсе шкадуюць яе, і дзеці ўспамінацьмуць; нядоўга хварэла яна ў пасцелі.

Добра паміраць у гэтай сядзібе!

На прычэсаную, чысценька ўбраную нябожчыцу чула пазіралі старыя жалобнікі, трохі з крыўдаваннем, як у тых, хто на сваё перажытае аглядаецца без гонару...

Развіталі Гандзю, не галосячы і не прычытваючы; яксьці ў задуменні, і старэкі і маладыя. А на памінках — не ўпіўся нават Літровы Антак, чыста схвалілі людзі пекненька аздобленую прычэпу, на якой везлі труну да самых моглiц, ды і трактар, што, усё роўна бы знароўлены смутэчаю конь, псаваўся (каля кузні Лапы выменялі шворань). Нявестка плакнула над магілаю Гандзі, прыемна было глядзець, — неяк далікатна, з тонкім уздрыгам барады, высокая і ў сукні з каштоўністай чэрні, у лакерыцах ды амерыканскім парыку з кудзеркамі, пад вэлюмікам. Сын жа нябожчыцы, што і казаць: выліты дырэктар — вылюдзіўся ён на кантрактацыях цялят.

Адбылося, як у тым кіно пра панскія маёнткі.

Па Гандзі змуравалі (потым) помнік, з анёлкам па-над крыжам; беластоцкі каваль збіў жалезны платок, накляпаў на яго ружаў з бляхі. Поначы загараецца там лямпачка, ад акумулятара (з аўтаматычным выключальнікам).

Гандзі няма чаго наракаць: спазнала бяды, але і раскошы ўрэшце!

Хто ж гэта калі чуў, каб на нашай вёсцы так чалавека хавалі?..

Гандзю першую.

С. Яновіч

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

ШТО БУДУЮЦЬ?

У Супраслі прадшколле знаходзіцца ў старым, перадаваенным будынку. У ім ужо не хапала месц, каб прыняць усіх ахвотных дзяцей. Таму жыхары 4,5-тысячнага мястэчка ўзяліся за пабудову новага прадшколля на 150 месц. Сцены будынка і дах ужо гатовы. У гэтым вялікая заслуга саміх бацькоў, у якіх ёсць малыя дзеці.

Дырэктар гмінных школ заказаў гатовыя вокны і дзверы. Ячшэ ў бягучым годзе бацькі намераны пабудаваць паркетную падлогу ва ўсіх пяці прасторных ізбах і, калі прывязуць вокны і дзверы, уставяць іх. Такім чынам будынак будзе забяспечаны на зіму. З вясною пачнуцца іншыя работы: пабудова электраабстаноўкі, водаправоднай устаноўкі, тынкаванне і маляванне. У кацельнай зборнай гміннай школы будуць устаноўлены большыя катлы і адсюль пойдзе гарачая пара, якая будзе ацяпляць прадшкольны будынак. Поўнасцю будынак будзе гатовы прыняць дзеці ў другой палавіне 1981 года.

*

У амаль 6,5-тысячным Васількове ў адрамантаваным будынку былой пякарні памясцілася бюро гміннай спулдзельні „Сялянская самадапамога". Дагэтуль бюровыя памяшканні знаходзіліся ў трох месцах, пры розных вуліцах і ў не надта добрых будынках, раскінутых па ўсім мястэчку. У звольненых будынках адкрылі паслуговыя пункты: кравецкія і цырульныя. Новы адрас бюро ГС — вул. Гродзенская.

Па вул. Крынскай будуюць асяродак здароўя. Будынак ужо стаіць. Пабудовай займаецца будаўнічая брыгада харашчанскай псіхіятрычнай бальніцы. Цяпер будынак тынкуюць. Гатовы ён будзе ў чэрвені 1981 года.

Новы рэстаран будуе ГС па вул. Гродзенскай. Будзе ён перададзены ў карыстанне ў ліпені наступнага года.

Насупраць рэстарана распачалі пабудову гандлёвага дома. Будзе гэта двухпавярховы будынак. У ім будуць наступныя гандлёвыя секцыі: спажывецкая, дамашняга абсталявання і прамысловых вырабаў. Усё на звыш 600 квадратных метраў продажнай плошчы (агульная плошча разам з магазінамі будзе ў звыш 1000 квадр. метраў). **(яц)**

М. ШАХОВІЧ
З НАРОДНЫХ ГАВОРАК

нэ тіэпнуті — не падаць голасу, нават і не піснуць. — Лепі одвяжыся, бо як дам, то і нэ тіэпнэш, — вэрэшчаў Грышка. Кій попав просто в голоў і собачэня навэт і нэ тіэпнуло.

нічэмны — кволы, слабы, невысокага росту. На выгляд вуон такі нічэмны чоловіэк, але як станэш з ім говорыті, то годіну, двіэ, а сам — хоч ты до раны прыкладай. Нэ будэш йесті, то і зостанэш такою нічэмою. Нэ знаю, чы што з того дітяка будэ, такое воно дэсь нічэмнэньке.

пліэшка, -і, жан. — галоўка гвоздзя. Ужываецца таксама як акрэсленне невялікага, у аднясенні да цэласці, прыблізна круглай формы месца, якое з гэтай цэласці нечым выдзяляецца. Іван, прыжмурыўшы око, глянуў оно, чы просто, і ўрыэзаў молотком по пліэшці. А гоздь запішчаў, нібы жывы, і пуйшоў просто ў остроколу, пока аж пліэшкою нэ затрымаўся. Што за гозьді, што ўсіэ бэз плішок? У его на головіэ была такая пліэшка, дэ нэ руос ні волосок. Так і называлі его ціэлэ жыце пліэшкою.

обрэскнуті — прыкіснуць (у аднясенні да малака) — Нэ пі ўжэ того молока, бо воно обрэскло, поставім на квеснэ. Вынэсі збанок з молоком до погрэба, бо шкода, коб нэ обрэскло. Молока обрэсклого напіўся і хоч, коб жывуот нэ боліэў!

прышчыкнуті — прышчаміць. Остэруожно з обцэнгамі, бо палец прышчыкнэш. Нэ всгіў рукі одняті, а доска скоўзнулася і на руку. То ціэлэ шчасце, што туолько одін палець прышчыкнуло. Бач, як рука кровлею пудбіегла, дэ ты так прышчыкнуў?

(Катлы, гміна Бельск)

На роднай зямлі. Вадзяны млын у Мацькавічах на рэчцы Машчонцы каля Мельніка. Фота М. Гайдука.

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА
АЛЯКСАНДР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА XVII

Першыя беларускія вершы напісаў Купала, бадай, у 1904 годзе. Сярод гэтых твораў крытыкі называюць верш „Мая доля". Аднак першы друкаваны беларускі верш паэта паявіўся ў мінскай газеце „Северо-западный край" 15 V 1905 года. Пасля гэтага дэбюта з бліжэй невядомых прычын вершы Купалы не паяўляюцца ў друку, нягледзячы на тое, што ў 1906 годзе пачынаюць выходзіць першыя масавыя беларускія газеты „Наша доля" і „Наша ніва". На іх старонках пачаткова не знаходзім твораў паэта. І толькі пачынаючы ад 1907 года вершы і паэмы Купалы хутка заваёўваюць галоўную пазіцыю ў „Нашай ніве". У гэтым тыднёвіку, а таксама ў іншых тагачасных беларускіх перыёдыках Купала выступае пад такімі псеўданімамі, як: Янук Купала, Купальскі Я., Вайдэлёта, Марка Бяздольны, Янук з-пад Мінска, Здарэнец і некаторыя іншыя.

Чым растлумачыць гэтую цягу да змены псеўданімаў? Імкненнем да замаскавання сваёй асобы? Мала верагодна, хаця магчыма. Можа рэдакцыя хацела выклікаць уражанне, што супрацоўнічаюць з ёю сотні літаратараў, і таму заахвочвала аўтараў да пастаяннай змены псеўданімаў... Можа быць і трэці варыянт: у перыяд „Нашай нівы" існавала мода на псеўданімы. Гэтай модзе паддаваліся асабліва Купала і Колас, які таксама карыстаўся прынамсі дзесяткам псеўданімаў. Росквіт паэтычнага таленту Купалы ўжо ў гадах 1907-1908 быў сапраўды буйным. Цяжка гаварыць, што аўтар, які толькі ў 1907 годзе апублікаваў у „Нашай ніве" свае вершы, годам пазней выдае ў Пецярбурзе ўжо свой паэтычны зборнік „Жалейка". Зборнік гэты быў знамянальнай з'явай не толькі ў жыцці Купалы, але ва ўсёй тагачаснай беларускай літаратуры. Зрэшты, ці толькі ў тагачаснай? Значэнне „Жалейкі" не паменшылася і ў нашы дні. У творчасці многіх сённяшніх беларускіх паэтаў можна знайсці адгалосак „Жалейкі".

Маю ў сваёй бібліятэцы экземпляр гэтага зборніка. Берагу яго, як каштоўную рэліквію. І тым, хто судзіць, што з яго льюцца толькі слёзы над нядоляй селяніна і знаходзяцца ў ім толькі эпігонскія вершы, паўтараючыя матывы Сыракомлі, Канапніцкай, Кальцова і Некрасава, хацелася б сказаць, што яны не мелі ў руках „Жалейкі", а калі і мелі, дык дакладна не чыталі. Справа ў тым, што ў гэтым зборніку знаходзяцца вершы з разнастайнай тэматыкай і не менш разнастайнай архітэктонікай.

Праўда, „Жалейка" была паклонам беларускаму сялу і формай абароны беларускага селяніна. Мужыцкая нядоля — гэта адзін з лейтматываў зборніка. Побач яго знаходзім, аднак, у „Жалейцы" велізарную гаму праблем, спраў, з'яў і падзей, якія складаюцца на рознаколерную мазаіку беларускай рэчаіснасці. „Жалейка" гэта не толькі дакумент, які спасылаецца на матэрыяльную сферу побыту, але і закранае шматлікія аспекты духоўнага жыцця тагачаснага беларуса. І не ёсць праўдай, што Купала ў „Жалейцы" толькі фіксаваў праявы ўпадку і цемры беларуса, паэт паказваў чысціню і прыгажосць яго душы і клікаў яго да самавызвалення.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Карский Е. Ф., Славянская кирилловская палеография, Масква 1979, стар. 494, ілюстрацыі, тыраж 2700 экз., цана 2 руб. 80 кап.

Я. Ф. Карскі (1861-1931) быў выдатным вучоным-славістам шырокага абсягу. Працы яго пра помнікі пісьменства ўсіх славянскіх народаў займаюць вельмі важнае месца ў яго навуковай спадчыне, якая складаецца са звыш 700 прац, у тым ліку грунтоўнае трохтомнае даследаванне „Белорусы" (1903-1922). Фундаментальная праца „Славянская..." выйшла ў 1928 г. і была падрахункам таго, што зрабіў сам Я. Ф. Карскі ў галіне палеаграфіі. Яна карыстаецца жывым зацікаўленнем і даўно стала бібліяграфічнай рэдкасцю. У ёй памешчан „Супрасльскі рукапіс" XI стагоддзя.

Рапановіч Я. Н., Слоўнік назваў населеных пунктаў Брэсцкай вобласці, Мінск 1980, стар. 176, тыраж 2400 экз., цана 1 руб. 10 кап.

Слоўнік складаецца з дзвюх частак: беларускай і рускай. Усяго ў слоўніку 2342 назвы (улічаны фанетычныя і лексічныя варыянты), якія адносяцца да 2 731 населенага пункта. Сярод іх ёсць паселішчы (241), якія знішчожылі нямецкія фашысты ў апошнюю вайну і якія ўжо не былі абноўленыя, далучылі іх потым да гарадоў або гарадскіх пасёлкаў, злучылі ў большыя.

Славяноведение в дореволюционной России. Биобиблиографический словарь, АН СССР, Інстытут славяназнаўства і балканістыкі, Масква 1979, стар. 430, тыраж 10000, цана 2 руб. 20 кап.

Слоўнік змяшчае біяграфічныя і бібліяграфічныя дадзеныя пра вучоных, якія займаліся вывучэннем славянскіх краін. У кнізе асвятляюцца асноўныя этапы развіцця славяназнаўства ў дарэвалюцыйнай Расіі. Гэта першае такое спецыяльнае даведачнае выданне ў савецкай літаратуры.

Лабынцев Ю. А., Издания Франциска Скорины и других славянских первопечатников в библиотеке Супрасльского монастыря, стар. 181-188. У кнізе: „Белорусский просветитель Франциск Скорина и начало книгопечатания в Белоруссии и Литве", Масква 1979, стар. 279, тыраж 3650 экз., цана 2 руб. 10 кап.

У зборніку памешчаны артыкулы з навуковай сесіі „Фёдараўскія чытанні 1977", у ім разглядаюцца такія тэмы, як: Ф. Скарына і пачатак кнігадрукавання на Беларусі і Літве, сувязі Скарыны з Прагай, выдавецкая дзейнасць Скарыны і развіццё яго традыцый прадаўжальнікамі, эстэтычныя погляды Скарыны, слоўніцтва яго прадмоваў, выданні Скарыны ў розных зборах і бібліятэках, вобраз Скарыны ў мастацкай літаратуры.

Р. С.

(Працяг са стар. 1)

ХТО ЗНАЕ ТРЫВОГУ СЯЎБЫ, ТОЙ ВЕДАЕ ЖНІВА РАСКОШУ...

— Назаўсёды засталіся ў маёй памяці сны, а асабліва той, які найчасцей сніўся: з-за нашай вялікай хлебнай печы выбягала ведзьма ў чырвоным кафтане, кідалася на мяне і казытала. Я моцна рагатаў. Заклапочаная маці сеяла мне так званыя „перапалохі". І піша потым Алесь Барскі ў „Лісце да маткі":

Памятаю замовы,
сядзеў на парозе,
ахутаны вечарам шэрым,
ты сеяла попел
і сеяла словы
ад страху,
ад жаху,
ад злога, благога,
а я табе верыў.

На бестурботным дзіцячым жыцці паставіла кропку школа.

— Праўдападобна, пайшоўшы ў першы клас, я часта ўцякаў з яго і маці сілаю цягнула мяне назад, — расказвае. Да верасня 1939 года закончыў усяго два класы так званай паўшэхнай школы. Зусім новы свет, свет, замкнуты ў старонках кніжак. Адкрываў яго дзякуючы сужонству Жэшатэрскіх, яго першых настаўнікаў.

— Найбольшае ўражанне рабілі на мяне казкі: тыя, якія чытаў у школе настаўнік, а ўжо асабліва казкі пастуха Аўштоля, які паходзіў з вёскі Шымкі, — пачынае ўспамінаць. — Пасвіў ён у нашай вёсцы кароў і чаргова пераходзіў на ўтрыманне да паасобных гаспадароў. Калі прыходзіў у нашу хату, было гэта сапраўднае свята. Чакаў я гэтага моманту з вялікай нецярплівасцю. Аўштоль зазвычай плёў з карэнняў або лазы кошыкі і апавядаў казкі. Тое, што сёння дае мне радыё, тэлебачанне, кніга, тэатр ці кіно, тады даваў адзін Аўштоль. Не забуду яго ніколі. І калі ва мне многа гадоў назад прачнулася паэтычная струна, то разбудзіў яе ў 1936 або 1937 годзе пастух Аўштоль. Кланяюся яго памяці.

Пераломным момантам у жыцці Аляксандра Баршчэўскага быў 1949 год. У гэтым годзе пакінуў ён вёску. Здарылася гэта зусім па-другому, чым планавалі бацькі. Як адзіны сын ён павінен быў пераняць гаспадарку, але паехаў вучыцца. Спачатку ў сельскагаспадарчую школу ў Бельск Падляшскі, потым на універсітэцкія падрыхтоўчыя курсы ў Люблін, пасля заканчэння якіх накіраваўся на рускую філалогію Лодзінскага універсітэта. Далей магістэрская дысертацыя. У 1955 годзе стаў аспірантам.

— І тут наступіла нечаканае і можа найбольш лагічнае — рашыў я пісаць кандыдацкую дысертацыю не па рускай, а па беларускай літаратуры. Дайшоў да голасу кліч крыві.

Годам пазней пачаў працаваць на кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта, загадчыкам якой ужо пяць год з'яўляецца.

Прыпамінаюцца словы, якія некалі гаварылі пра А. Баршчэўскага: працуе ў Лодзі, кватэру мае ў Варшаве, а найчасцей сустрэць можна яго на Беласточчыне. І сам аўтар пазней пісаў:

Як лета пакліча
валошку у жыта,
мама, ты выйдзі
у поле над лугам
і крыкні адчайна:
— Шурык, вярніся!
Я ў Лодзі пачую,
Я з Лодзі прыеду..."

Не споўнілася надзея бацькоў, не пераняў адзіны іх сын гаспадаркі. Вясковае жыццё А. Баршчэўскага парушыў горад. Нешта новае, таямнічае заманіла маладога хлопца. Пусціўся, быццам за дзяўчынай. Але душа не вытрымала. Кінула гарадскія вуліцы і вярнулася ў калыску дзяцінства.

— Горад завалодаў толькі маёй фізічнай субстанцыяй, але ніколі духоўнай. Так ёсць сёння і так будзе заўтра.

БУГ У АГНІ

З вёскі Слохі Аннапольскія накіраваўся я шашою аж за Драгічын. Зараз жа за вёскай Заечнікі, дзе калісьці знаходзілася пагранічная застава, дарога набліжаецца амаль да ракі, і шэрае, мутнае русла Буга верна спадарожнічае нам да самага старажытнага горада Драгічын. Гледзячы на спакойную зараз раку, якая плыве ў глыбокіх, абрывістых, жывапісных берагах, я бачыў яе запоўненай агнём і думаў пра чэрвеньскія дні 1941 года, пра тую трагічную нядзельную раніцу...

Гэта тут рэдкім ланцужком размяшчаўся **шаснаццаты асобы кулямётны батальён**, якім камандаваў капітан **А. В. Назараў**. Пра яго я ўжо пісаў. Камандзір узвода **сувязі** гэтага батальёна І. Г. Шандараў, абапіраючыся на расказ іншых салдат, паведаміў мне вестку, што Анатолій Васільевіч Назараў загінуў, ведучы свой батальён са сцягам у руках у апошнюю атаку на ворага.

Іван Іванавіч Змейкін, тадышні лейтэнант, камандзір 2-ой роты гэтага ж 16-га кульбата, у сваіх успамінах яшчэ інакш паясняе гібель чырвонага камандзіра. Ён піша:

„На левым флангу нашага батальёна ў раёне вёскі Крупіцы абаранялася першая рота лейтэнанта З. Д. Сокала і падраздзяленні штаба. Абарону там, як я даведаўся пазней, узначальваў камандзір батальёна, капітан Назараў. Пасля вайны, шукаючы сям'ю, я наведаў гэтыя мясціны, дзе давялося нам біцца з ворагам. Мясцовыя жыхары расказваюць, што капітан Анатолій Назараў загінуў ад разрыву снарада...“

Толькі разбураныя доты, якія сустракаюцца тут уздоўж шасейнай дарогі, маглі б расказаць нам голую праўду. Яны аднак маўчаць і вельмі неахвотна адкрываюць людзям свае тайны. Затое народ, вечны стваральнік найбольш трывалай праўды, той праўды, якая становіцца легендай, назаўсёды ўжо паставіў у лік сваіх герояў такіх людзей, як гэты адзінокі „чорны“ кулямётчык з Крупіцкіх хутароў, як капітан Назараў, як старшы сяржант Сініцын, як... **Макараў Якаў Іванавіч...**

Гэтае апошняе прозвішча пачуў я ўпершыню ў вёсцы Мінчэва. Знаходзіцца яна ўжо на паўночны захад за Драгічынам, кіламетрах у пяці направа ад шашы. Паехаў я туды пасля таго, як прачытаў успаміны Івана Змейкіна, як яшчэ раз праслухаў расказ Івана Ваўрэнцюка, ад якога я даведаўся, што ў Мінчэве жывуць далёкія яго сваякі і яны маглі б шмат чаго расказаць мне аб падзеях у іх роднай вёсцы Мінчэва.

„Другая рота батальёна, — пісаў І. І. Змейкін, — *якой камандаваў я, займала ўчастак у раёне вёскі Мінчэва. Камандзіры жылі на прыватных кватэрах, а рэзлікі дотаў размяшчаліся ў зямлянках недалёка ад агнявых пунктаў...“*

Пра гэта і хацеў я распытаць людзей у Мінчэве. Найперш, аднак, накіраваўся я ў разваліны дота, які тырчыць тут над прасторнай далінай, прыросшы навечна да схілу ўзгорка. Дот вялікі, з дзвюма амбразурамі, у якіх устаноўлены былі гарматы. Царапіны ад кулямётных куль, паразрываныя жалезныя пруты, акопчаныя сажай сцены, — усе гэта лепш чым словы сведчыць аб крывавым пекле, праз якое прайшлі тут людзі...

І раптам нечаканасць. На сцяне, ля ўваходу ў дот чырвонай фарбай выведзены памятны надпіс:

„Здесь в 1941 г., защищая рубежи границы, погибли советские солдаты, в том числе МАКАРОВ ЯКОВ ИВАНОВИЧ.

В знак вечной доброй памяти, посадили тополя сестра Мария с мужем Кронидом из города Тольятти. 24.XI.79 г.“

Пасадзілі таполі... Захаваліся яны, растуць, яшчэ маленькія, кволыя і бездапаможныя, нават сфатаграфаваць іх няма як. Але праз некалькі гадоў, калі зашумяць густым лісцем, прыйдуць людзі, прачытаюць надпіс і задумаюцца над лёсам салдата. Кім ён быў, як трапіў сюды аж з Куйбышаўскай вобласці?

Запытаў я пра гэта сваякоў Івана Ваўрэнцюка. Марыя Бярэза і яе муж Тэафіл супольна рашылі, што найлепш будзе, калі яны паклічуць сваіх аднавяскоўцаў — Міхася Мішчука і Яна Дзмітрука. Першы прыйшоў Мішчук. Гэта ўжо 65-гадовы селянін, плячысты, але невысокі.

— Гэтымі рускімі салдатамі, — кажа ён, — была запоўнена тады цэлая наша вёска. У мяне, напрыклад, стаяла на кватэры 17 чалавек, у суседа — 15, у іншага суседа — 13 байцоў. Працавалі яны пры абсталяванні „точак“, бункераў, значыць.

(Працяг на стар. 6)

З РАСКАЗАЎ ДЗЕДА РАМАНЧУКА

У нас іх называюць пасталамі. „Кабы лапці мець, трэба умець сплесць“. А сплясці тыя лапці не кожны ўмее. Трэба прайсці спецыяльны курс у старэйшых. Дзед вучыць унука, татко — сына. Лапці, як вядома, плятуцца з ліповых лыкаў. Старыя пастухі ў лесе, бывала, часта ходзяць, абвешаныя пуценькамі лык. Пастух неміласэрна абдзірае ўсюды ліпу і, маючы час, пляце лапці. Пачынае з „язычка“, робіць „загаловак“, пляце падошву „сяродак“, а па баках „вушы“, а калі дойдзе да „пяты“, падшывае падошву другім лыкам. Калі лапаць гатовы, завалакае ў „вушы“ аборсы, — вяроўкі з канапель, ногі акручвае белымі палатнянымі анучкамі і аборсамі прывязвае. Які ж гэта лёгкі і зручны абутак для чалавека!

Часам, калі хочуць панізіць чалавека, то кажуць: „Ах ты лапаць!“. Калі часта чалавек і заслугоўвае на паніжэнне, то лапаць ніколі не заслугоўвае. Лапаць — першы абутак чалавека. Гэта

дзед і прадзед усіх цяперашніх абуткаў. Трэба ж было чалавеку выдумаць лапаць — з чаго зрабіць і як зрабіць!

У лапцях калісьці хадзілі ўсе: мужчыны, жанчыны, хлопцы і дзяўчаты. Пазней замянілі іх „цюмкі“, зробленыя з абробленай шкуры, таксама з аборсамі, ды ўжо раменнымі. Потым яшчэ сталі шыць чобаты для мужчын і чаравікі для жанчын. Пашытыя чобаты служылі чалавеку мала што не на ўсё жыццё. Малады хлапец павінен быў мець чобаты да жаніцьбы, а дзяўчына чаравікі да вянца. Часам жаніх купляў сваёй нарачонай у падарунку чаравікі. Старыя людзі і дзяўчаты ішлі ў царкву босыя, а надзявалі абутак каля мястэчка ці каля царквы.

У. Г.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

Аляксандр Раманюк з Дубяжына. II месца ў катэгорыі фальклорнай песні.
Фота М. Шаховіча.

(Працяг са стар. 1)

НЕ ТОЛЬКІ ГРОШЫ...

— Дурань ты і больш нічога, — кажа яна. — Сам жа ж ведаеш, што наш Мікалай змяніў кватэру і зараз мэблюецца. Адзін толькі гарнітур каштуе 40 тысяч. Аж з Быдгашчы ў Варшаву яго спецыяльна прывезлі! Там дапамаглі яму купіць. Каб ты пабачыў, які гэта прыгожы камплект мэблі. Цэлую сцяну займае. Трэба ж яму дапамагчы! Да каго ж ён звернецца, калі ў яго работа такая, што ніхто яму з боку нават залатоўкі не падкіне. Гэта ж наш сын. Казаў, што ён і яго жонка ўжо на два гады запазычыліся ў гэтай іх запамаговай касе... Можа гэтая апошняя дабаўка да зарплаты дазволіць ім крыху падмацавацца... А пакуль што не зашкодзіла б нейкіх 10 тысяч ім падкінуць.

Так трапала языком мая Палашка, а я словам не мог ёй запярэчыць, бо што праўда, дык праўда. Толькі на дне маіх мазгоў ледзь іскрылася нясмелая думка: ці абавязкова было яму купляць гэты гарнітур аж за 40 з лішнім тысяч? Ці нельга было крыху скрамней?

— А што?! Нашы дзеці горшыя ад іншых, ці што? — запярэчыла мне Палашка і зараз яшчэ дакінула пра тое, як прыгожа выглядае, калі наш зяць забурчыць сваім „малюхам“ перад нашай хатай, калі суседзі праз вокны ўзіраюцца, як з гэтай „калыскі“ выскакваюць вясёлыя нашы ўнукі і бягуць да нас, каб абняць за шыю і пацалаваць (па гарадскому звычаю) сваю бабульку ў руку. Тады сэрца аддаў бы, не толькі грошы!

Чакаю іх прыезду на Пакрову. Гэта ў нас традыцыйны фэст. Двух бараноў ужо зарэзаў. Адзін пойдзе на стол, а другі ў сумкі маім дзецям. Хай ядуць наздароўе, пакуль мы яшчэ можам па свеце хадзіць, бо гавораць, што з мясам зараз у іх найгорш. Можа палепшыцца, калі ўвядуць гэтыя талончыкі на мяса, пра якія ішла гутарка на пленуме. Цікава толькі, ці і мы, сяляне, таксама іх атрымаем?

У гэты момант мая кабылка неяк баязліва захрапла і спынілася. Я падняў галаву і ў вячэрняй дажджлівай цемры ўбачыў нейкую жанчыну, якая на плячах валакла з лесу клунак сухога галля. Была гэта мая кума Яўдося. Пра яе я раскажу вам іншым разам, але цяпер вось падумаў я, што яна ўжо на пенсіі, мае дзяцей, якія на пасадах, а ў лес за топлівам сама пешшу вымушана хадзіць. Ой, не толькі грошы ў жыцці нам патрэбныя!

Максім Нурэцкі

Калі дажыву да пенсіі, не застануся ў Варшаве ні на адзін дзень. Еду ў Бандары. Там я свой, а ў Варшаве чужы.

Каб мог жыццё пачаць аднова,
пачаў бы ад касы і плуга,
зямлі астаўся б шчырым другам...

Гэтак пісаў ён некалі ў сваім вершы. І большасць яго твораў пабудавана на жыццёвым вяскова-гарадскім парадоксе. Яго паэзія — гэта верны вобраз вёскі. Трывога за роднае слова, за яго лёс, захапленне, пахвала і пашана да сялянскай працы.

— Ніколі не сняцца мне ні універсітэт, ні рэдакцыі, але вельмі часта не скошаная да канца трава, або не звезенае з поля жыта. Калі ідуць зацяжныя дажджы, я не знаходжу ў Варшаве месца. Усё думаю, як там на нашым полі, — гаворыць.

Навуковы працаўнік ён толькі ў Варшаве. Дома, у Бандарах, ён зноў становіцца гаспадаром. Часта можна яго сустрэць за плугам, ці як едзе ў лес па дровы, ці з касой на загоне.

— Каб не быць пустаслоўным, дык скажу, што ў гэтым годзе ўласнаручна зжаў я 35 коп аўса, 15 коп жыта змалаціў, — гаворыць. — Парадокс заключаўся ў тым, што ніводзін з карэнных сялян у маёй вёсцы не скасіў такой колькасці збожжа рукамі, усе чакалі машын.

Пачатак паэтычнай творчасці Алеся Барскага ў палове саракавых гадоў.

— У 1945 ці ў 1946 годзе я прачытаў у нейкай польскай газеце інфармацыю аб паэтычным конкурсе. Напісаўшы некалькі дзесяткаў вершаў, пасла́ў я іх на адрас газеты. Адказу чакаў з нецярплівасцю. І „надышоў“. Мо і добра, што так здарылася, бо вершы былі слабыя.

Як потым выявілася, на канверце напісаў ён дрэнны адрас, і лісты, абышоўшы палавіну краіны, вярнуліся назад. Афіцыяльны творчы дэбют спалучаецца з 1958 годам, з беларускім тыднёвікам „Нівай“. Баючыся, што творы акажуцца слабымі і могуць іх высмяяць, падпісаў іх псеўданімам Алесь Барскі, які зрадзіўся з яго сапраўднага прозвішча, з якога выкінуў склад „шчэў“. Дэбют быў удалы. Гаварыў аб вялікім таленце і паэтычнай душы пачынаючага паэта. Усё часцей і часцей на старонках „Нівы“, а потым і іншых часопісаў як у Польшчы, так і ў БССР паяўляліся яго творы. Потым асобныя кніжныя выданні: „Белавежскія матывы“, „Жнівень слоў“, „Мой бераг“, — плады дваццацітрохгадовага паэтычнага шляху.

— Пішу я вельмі нерэгулярна — то часам за дзень паўстае некалькі твораў, то на працягу месяцаў не напішу нічога.

Другая постаць гэтага чалавека — навуковы працаўнік. Апублікаваная асобным выданнем першая частка „Гісторыі беларускай літаратуры“, два тамы перакладаў на польскую мову беларускіх народных казак, сабраных М. Федароўскім, з'яўляюцца вынікамі працы ў даследаванні літаратуры і фальклору. Ужо больш 150 студэнтаў атрымала з рук А. Баршчэўскага і пад яго кіраўніцтвам магістэрскія дыпломы.

Ведаюць яго не толькі ў Польшчы. Ведаюць у Савецкай Беларусі, быў у Францыі і ў Англіі.

— У БССР быў я каля пяцідзесяці разоў. Шматлікія аўтарскія сустрэчы, лекцыі. Быў таксама запрошаны ў ЗША, але не паехаў толькі таму, што ўнутраны голас прымушаў мяне ехаць у вёску касіць. Там пабудаваў хлявок, які перарастае любы мой верш ці паэму.

І стукне часамі па шыбах яго варшаўскай кватэры дождж, зашчабеча птушка і ўспомніцца вёска, здаецца, яна яго па-свойму кліча. Сядае і едзе. Едзе з вялікай палёгкай, так, як бы вяртаўся з падарожжа дамоў, на сваю наднараўскую Айчыну, пад страху Белавежскай пушчы, дзе:

...ціха спявае мой край белавежскі,
пялёсткі ссыпаюцца з вішні, чарэшні,
а зоры дрыжаць і злятаюць на сцежкі,
бярозы тут — песні, і сосны тут —
песні...

Міхась Шаховіч
Фота З. Лянкевіча

(Працяг са стар. 2)

Пра свабоду сумлення

„Як прадстаўнік праваслаўнай царквы, — сказаў на прыёме ў Філарэта мітрапаліта Мінскага і Беларускага патрыяршага экзарха Заходняй Еўропы епіскап Мікалай Саяма (Японія), — я быў у многіх краінах свету і ведаю пра становішча веруючых там. Магу сказаць, што тут убачыў я поўную свабоду веравызнання“.

„І цяпер яшчэ, — дадаў член гэтай жа дэлегацыі доктар Аксёнаў, — у замежным друку можна знайсці выказванні, быццам у Савецкім Саюзе цэрквы зніштожаны, а веруючыя сядзяць у турмах. Мы пераканаліся, што ўсё гэта на самай справе не так: і цэрквы ёсць і веруючыя наведваюць іх“.

Паміж Савецкай дзяржавай і царквою няма ніякіх канфліктаў і цяжкасцей ва ўзаемных адносінах. Свабода сумлення ў поўнай меры не на словах, але ў сапраўднасці мае сваё выра шэнне ў нашай сацыялістычнай агульнанароднай дзяржаве.

Любоў Бельская

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Д. згадзіўся пабудаваць К. дом. Пабудова не была яшчэ закончана, а ў выніку няправільнай пабудовы фундамента адна сцяна пачала асядаць, а на прылеглых сценах паказаліся трэшчыны. Д. пакінуў будову і адмаўляецца пакрыць шкоду. Ён тлумачыць, што надзор над будовай даверыў свайму брату, з віны якога ўзнікла шкода, і трэба ад яго патрабаваць кампенсацыі. Брат тлумачыцца, што ён выконваў толькі загады Д. і быў фармальна толькі яго работнікам. Хто з іх павінен адказваць за шкоду?

АДКАЗ: Калі той, хто згадзіўся выканаць працу, давярае гэта іншаму, то, як правіла, адказвае за шкоду, якую зробіць выканаўца працы, так як бы гэту шкоду зрабіў сам. Аднак асоба, якой даверана выкананне працы, павінна дзейнічаць у граніцах, якія ёй вызначыў той, хто ёй даверыў работу. Калі б і далей справа была ўстаноўлена, што Д. даверыў пабудову свайму брату, то нават калі б той дзейнічаў у азначаных яму граніцах, Д. не мог бы звольніцца ад адказнасці за дзеянне брата, бо ён адказвае за дабор асобы, якой ён працу даверыў. Аднак калі б брат Д. дзейнічаў нязгодна з дырэктывамі Д., то мог бы адказваць за сваю дзейнасць. У даным выпадку найлепш падаць у суд на Д. і яго брата. Хай яны самі даказваюць, хто з іх вінаваты.

Дарагое Сэрцайка, непакоіць мяне тое, што дзеецца ў маёй сям'і. Пажаніліся мы два гады таму назад. У нас маленькае дзіця, жывем мы ў доме маіх бацькоў — на „горцы", маем пакойчык і куханьку. Гэта выгадна. А калі кончыўся мацярынскі водпуск, мама згадзілася пільнаваць дзіця, а я пайшла на работу. І матэрыяльна не наракаць, бо абое працуем і нядрэнна зарабляем. Але вось мая сяброўка псуе мне настрой і нервы. Сябравала я з ёю яшчэ, калі была паненкай. Яна часта бывала ў мяне. Але я выйшла замуж, а яна надалей прыходзіць да нас. Калі я была цяжарнай, часам хацела легчы, адпачыць спакойна, але яна прыдзе і марочыць голаў. А калі нарадзілася дзіця, не мела я ўжо часу на праседжванне з ёю вечарамі, дык яна з мужам маім гутарку заводзіць і ўжо калі прыходзіць, дык і пытае адразу пра яго. Я там нічога не падазравала, проста адной сумна, то і прыходзіць, бо жыве на кватэры ў старой бабулькі. Але маме маёй гэта не падабалася і яна мяне асцерагала, што можа гэта дрэнна скончыцца. А я там толькі ўсміхнуся, ды рукой махну. Але цяпер ужо бачу, што мама мела рацыю. Сяброўка прыходзіць штораз часцей і мужу гэта падабаецца. Сядзяць, смяюцца, а я за работай і прысесці не маю часу. Ды і дзіцём муж ужо менш цікавіцца. А калі яна пойдзе, дык ён нейкі сумны, хутчэй спаць кладзецца. І праўду мама казала, што можа гэта дрэнна скончыцца. Але як пазбегнуць таго?

Эля з Беластока

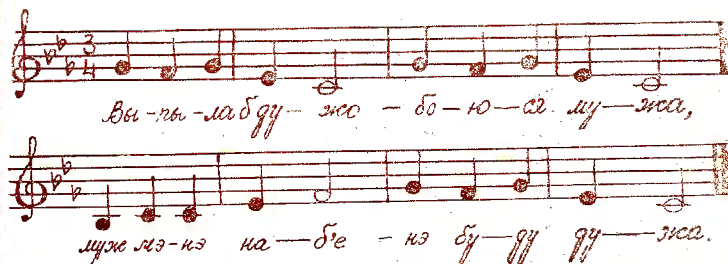
Эля! Сяброўка паступае нетактоўна. У цябе сям'я — муж, дзіця. У вас розныя сямейныя справы. А дзіця малое, дык і работы шмат. Тут і мужава дапамога патрэбна. І такія частыя яе візіты напэўна стаюцца табе цяжарам. Ды і што тут казаць, бывае ж, што найсардэчнейшая сяброўка мужа забярэ. І для дабра сям'і вашай лепш яе пазбыцца. Скажы ёй разоў пару, як прыйдзе, што сёння вы заняты, ці штосьці такое. Павінна зразумець, што яна тут лішняя. А калі не, дык і адкрыта скажы, што візіты яе ўжо вам надакучылі і ўрэшце хочаце быць адны ў сваёй хаце.

Сэрцайка

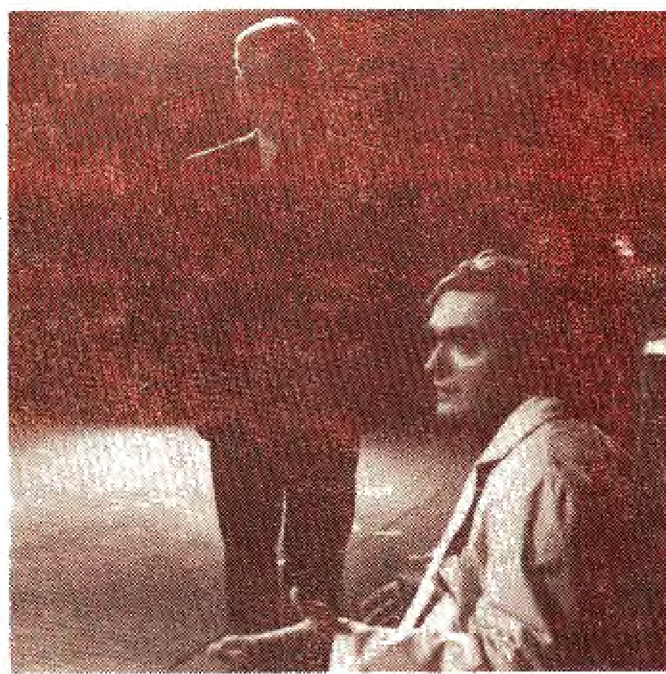
Фальклор

ХРЫСЦІННАЯ

Выпыла б дужо — боюся мужа,
муж мэнэ наб'е — нэ буду дужа.
Муж мэнэ наб'е соломыною,
поладымося пуд пэрыною.
Пуд пэрыною з Катэрыною,
а пуд рэдэньцём — і з цыэлым сэрцём.

Ад Юстыны Галко, 1894 г. нараджэння, вёска Тафілаўцы гм. Дубічы Царкоўныя, запісаў 2 жніўня 1980 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфраваў Ян Бондар.

У беластоцкім тэатры. Сцэна з „Пустакоў" Э. Рэдлінскага ў пастаноўцы Е. Зэгальскага. У ролі Даяна В. Пісарэк, у ролі Фараона Т. Казлоўскі.

Фота Р. Сянько

(Працяг са стар. 5)

— Ці многа гэтых „точак" яны тут пабудавалі? — пытаю.

— Многа іх, — гавораць сяляне і пералічваюць на пальцах: — У вёсцы адна, пад лесам другая, над далінай трэцяя...

— Многа іх тут, — паўтарае Марыя Бярэза, а Мішчук дабаўляе, што толькі некаторыя былі гатовы да пачатку вайны.

— Ну і гэты салдат, — расказвае ён, — сястра якога сюды прыязджала, таксама стаяў у мяне на кватэры. Яшкай яго называлі...

— Значыць, Якаў, або Якуб па-нашаму, — заўважаю.

— Мусіць так, — згаджаецца селянін і дабаўляе: — Вясёлы быў хлопец. Прыгожа іграў на гармоніку. Я добра яго памятаю, бо мы былі амаль аднагодкі. Збяруцца, бывала, недзе дзяўчаты і хлопцы, а ён, гэты Яшка, калі свабодны ад службы, прыдзе са сваім гармонікам і ўжо пачынаюцца танцы ды спевы...

У хату зайшоў Ян Дзмітрук — селянін 72-гадовы, пасівелы, але яшчэ бадзёры і з выглядам інтэлігента. Найперш змерыў мяне суровым позіркам і патрабаваў дакументаў, ды пачаў падрабязна распытваць, хто я і чаму цікаўлюся ваеннымі падзеямі ў іх вёсцы. Затым расказаў вось такую гісторыю:

— Недзе праз год ці два пасля вайны ў нашу вёску прыйшоў ліст з Куйбышаўскай вобласці. Я яго і зараз недзе маю. Быў напісаны на ўпаковачнай паперы або на нейкім папяровым мяшку. Ліст гэты хадзіў з рук у рукі, але ў Мінчэве мала хто ўмее чытаць па-руску, дык урэшце людзі аддалі яго мне, бо я калісьці вучыўся ў рускай гімназіі і добра валодаю рускай мовай. Ліст пісала маці гэтага Яшкі. Богам і слязьмі прасіла, каб расказаць ёй пра лёс яе сына. Пашкадаваў я яе і напісаў, што ведаў. Пісаў, як яны тут жылі, як мы сябравалі, як абараняліся савецкія салдаты ў сваіх гэтых точках, хто дзе загінуў... І пра лагер для ваеннапалонных у Сухазебрах ды ў Танкелях успомніў...

— Гэтыя Танкелі ад нас тут недалёка, зараз на другім баку Буга, — заўважыў Міхась Мішчук.

— Там гітлераўцы забілі 25 тысяч савецкіх салдат, — працягваў свой расказ Ян Дзмітрук. — І аб гэтым я таксама напісаў. Ліст атрымаўся доўгі, на чатыры вялікія старонкі. Завёз я яго на пошту, купіў, колькі трэба было, паштовых марак, узяў квітанцыю і вярнуўся дамоў, задаволены, што зрабіў добрую справу, што ўцешыў сэрца невядомай мне маці вядомага салдата, які тут быў механікам, працаваў пры абсталяванні розных прылад у гэтых іх точках... Ажно праз пару дзён выклікаюць мяне ў гміну на допыты па справе майго лісту. Разы тры давялося мне паясняць усё ад пачатку. Урэшце пісьманосец прынёс мне і мой няшчасны ліст з пячаткай: *„Не прапушчана цэнзурай"*.

Ліст гэты, аднак, дайшоў да адрасаткі, да маці Якуба Макарава, байца, у гонар якога растуць таполі ля дота ў вёсцы Мінчэва. Але гэта ўжо асобная тэма.

Віктар Рудчык

Іларыён Грыгор'евіч Шандараў — даўнейшы начальнік узвода сувязі 16 кульбата, у якім служыў таксама Якуб Макараў. Здымак з 1979 года.

Здесь в 1941 г.
защищая рубежи
границы погибли
советские солдаты
в том числе Макаров
Яков Иванович.
В знак вечной доброй
памяти посадили тополя
сестра Мария с мужем Кронидом
из г. Тольятти 24° XI 79 г.

Дот за вёскай Мінчэва ля Буга ў гміне Драгічын з памятным надпісам у гонар Якуба Іванавіча Макарава.

Куток практычных ведаў

ЯК ЖЫЦЬ ДАЎЖЭЙ?

Калісь на вёсцы людзі былі шчуплейшыя. Зрэшты, не было на чым асабліва папраўляцца. Часта перад дзецьмі хавалі хлеб, каб не з'елі без рацыі, а мяса паяўлялася толькі на святочным стале.

Сёння наогул людзі сабе не любяць адмаўляць у чымсьці. Занікае традыцыйнае харчаванне. Калісь на снеданне абавязкова быў боршч з бульбай. Сёння ёсць больш малака, хлеб з маслам, а нават каўбасой, салодкая кава з малаком.

Так што поўныя людзі пачынаюць сустракацца і на вёсцы, хаця рух і фізічная праца з'яўляюцца смяртэльным ворагам тлушчу.

А найгорш з гэтым — гаспадыням. Кожная гаспадыня, якая стаіць каля пліты, ведае аб гэтым. А ўсё з-за прабавання. Там скубне, тут абліжа ці ўкусіць, а ўсё ж гэта калорыі. Робіць піражкі з вараным мясам. Абгрызае косці (яшчэ перад змяленнем мяса). Пасля каштуе, ці ў змеленым фаршы дастаткова прыпраў. Варыць піражкі. Тры з іх у вадзе разваліліся — з'ядае іх, бо не падасі ж мужу і дзецям абы-якія. Разам з сям'ёй есць звычайны абед. Пасля даядае ўсё тое, што пакінулі дзеці на талерках, не выкідаць жа! А пасля па лесвіцы ўверх не ўвойдзе, цяжка дыхаць.

Гарадскія жанчыны больш дбаюць пра талію. Малако і тварог — нятлустыя, мяса — таксама, мала хлеба і бульбы, затое зеляніны шмат. Зразумела, жанчына не павінна быць худая, як дошка, але норму трымаць варта. Лекары кажуць, што поўныя людзі жывуць менш. А кожны ж з нас хацеў бы пажыць даўжэй.

Эскулап

Дарагі Астроне, прысніўся мне такі сон. Каму не скажу, дык усе гавораць, што гэта нядобрае штосьць. Сніцца мне так. Быццам я прыехала з Расіі (часта езджу), уваходжу ў пакой з чамаданамі і бачу, што ў кутку стаяць дзве ёлкі так прыбраныя, як на раждждаство: рознымі цацкамі, лямпкамі. Адна ёлка стаіць так, як мы ўсё стаўляем, а другая каля яе — толькі стаіць у вялікім кафлёне. Я здзіўляюся, а тая, што ў кафлёне, ломіцца, валіцца, а я крычу мужу: „Ідзі хутчэй, глянь, што робіцца!" А муж мой прыйшоў і разабраў, і вынес адну і другую. Што абазначае гэты сон?

Марыся з Бельшчыны

Марыся з Б.! Людзі, на жаль, маюць рацыю. Сон добрага не прадвяшчае. Ёлка магла б абазначаць для цябе нейкі прыбытак у гаспадарцы, калі б была свежая і зялёная. Непакоіць, аднак, факт, што другая ёлка развалілася і зламалася, ды і тое, што муж пасля разабраў адну і другую. У вашай гаспадарцы, здаецца, будуць нейкія страты.

Астрон

ТРЫБУНА чытачоў

І ШТО БУДЗЕ З БУЛЬБАЙ?

Прыйшла восень. Канчаюцца палявыя работы. І ўжо зараз можна сказаць, што неўдачны быў для сялян гэты год. Найбольш пацярпелі сенажаці і бульба, у многіх гаспадароў засталіся пад вадою. Людзі кажуць, што на рынку больш апельсінаў будзе цяпер, чым бульбы. Магчыма, гэта праўда. Бо як сказалі мне ў кляшчэлеўскім ГСе, да паловы кастрычніка ніводнай тоны бульбы не паставілі людзі на дзяржаўныя склады. Працаўнікі ГС праводзілі размовы па вёсках. Ніхто не сказаў, што мае хоць некалькі цэнтнераў бульбы на продаж. А трэба ведаць, што такія гміны, як Кляшчэлі (у асноўным вёскі Дашы і Сухавольцы), Дубічы Царкоўныя і Чаромха — гэта гіганты па вырошчванні бульбы. І як быць цяпер рабочым у гарадах? **(ус)**

НЕШТА НЕ ТАК!

Гміна Орля належыць да гаспадарных і ўзорных. Зямля тут добрая, пераважна меліяраваная і дрэнаваная. А ўжо горш справа маецца з дзейнасцю гміннага асяродка культуры ў Орлі. Як гаворыць старшыня гміннага праўлення ЗСМП у Орлі Пётр Кудэрскі, кіраўнік ГОКу як бы робіць усё, каб культурная дзейнасць у гміне „ляжала на лапатках". А гэта давяло да таго, што распаліся аматарскія калектывы ў Орлі, а было іх два, і занепала культурная дзейнасць гурткоў па сёлах.

Пеця Кудэрскі гаворыць, што ёсць сумныя справы, аб якіх ведаюць многія ў Орлі, і трэба з гэтым нешта рабіць. Пара ўзяцца за салідную працу на культурнай ніве ў Орлі, не гультайнічаць за дзяржаўныя грошы, бо да грошай (на жаль) многа ў нас харошых.

Іван Кірызюк

СКАРБНІЦА

Дык не толькі ў далёкім Рыме ці Кракаве, або іншым вядомым месцы, што ад даўна славіцца і пахне старажытнасцю, знаходзяць схаваныя ад людскога вока бясцэнныя скарбы: жывапіс, разьбу... Вось аказваецца, што і Беласточчына можа гэтым пахваліцца. М. Гайдук і Р. Сасна апублікавалі два артыкулы пад назвай „Скарбы чыжоўскай царквы", дзе дакладна апісалі пра храм у Чыжах, які ніядаўна пачалі рамантаваць і адкрылі дагэтуль нікому невядомыя скарбы: іконы і разьбу. Відаць, каштоўныя, калі мастак-кансерватар мгр Юзэф Ігнатовіч з Кракава гэтым заняўся. Не трэба быць і знаўцам, калі бачыш іконы гэтыя, змешчаныя побач артыкулаў: прыгожыя і дакладныя. Гэта сведчыць, што і ў нашым народзе былі добрыя мастакі, з вялікім талентам. Шкада толькі, што не можам ведаць, хто гэта і адкуль родам. Нядрэнна, каб тое, што апісанае і сфатаграфавана, было выдадзена асобна ў форме нейкага альбома ці кніжкі. „Скарбы чыжоўскай царквы" — рэч вельмі цікавая, павучальная і карысная. І каб такое ніколі не сходзіла са старонак „Нівы", бо гэтым наша газета ідзе ўгару, становіцца яшчэ лепшай і цікавейшай.

М. Панфілюк

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

8 кастрычніка а гадзіне 6.30 на дарозе Мора-Збуч, гміна Чыжы, пад мэблявоз „Стар-23" папаў спалоханы конь, на якім ехаў чалавек са Збуча. У выніку забіты быў чалавек разам з канём.

А на дарозе Монькі-Кнышын матацыкліст з'ехаў на левы бок і стукнуўся з самаходам „Сірэна". У выніку пасажыр матацыкла быў забіты на месцы. А сам матацыкліст, цяжка паранены, у бальніцы.

У Беластоку на вул. Савецкай Арміі ў прыватнай летняй кухні ўзнік пажар. Калі гасілі пажар, знайшлі нежывога ўласніка. У выніку следства выявілася, што гэты чалавек, будучы п'яным, зацерушыў агонь і памёр ад чаду.

НЕЯК У РОДНЫМ СЯЛЕ

Будучы неяк у родным сяле Крывяцічы, з прыемнасцю ўспаміналі мы з сябрамі той час, калі ў нашай школе настаўнічаў Васіль Ляшчынскі родам з суседняй Орлі. Ён у нашай школе ў Моры вёў заняткі па фізкультуры. Дзякуючы яму і яго салідная працы з нашай школы выйшла пару добрых спартсменаў. Іх вынікі — лепшыя ў нашым ваяводстве. Да тых хлопцаў і дзяўчат належаць: Яўгеній Клін, Валодзя Баравік, Зіна Сачко і Міхал Мураўко.

З выпадку Дня настаўніка былыя вучні з сяла Крывяцічы і сяла Мора пасылаюць Васілю Ляшчынскаму сардэчныя прывітанні і жадаюць поспехаў у працы і жыцці.

Іван Кірызюк

Легенды нашай зямлі

ЯК ДЗЯДЗЬКУ МІХАЛА „НЯЧЫСТЫ" ПУЖАЎ

Было гэта яшчэ пры санацыі, калі нашы людзі пехатою, фурманкаю або вярхом на кані дабіраліся за пакупкамі ў бліжэйшае мястэчка Орлю, дзе шмат было яўрэйскіх клетак-крамікаў. І вось аднойчы дзядзька Аўраам з нашай вёскі неяк замарудзіў у Орлі ў аднаго яўрэя і пехатой позна ўвечары вяртаўся дамоў. А было гэта леткам, і каля вёскі Рудуты захапіў яго праліўны дождж з маланкаю. Схаваўся ён за куст каля дарогі, насупраць могілак гэтай вёскі, якія не так далёка былі ад дарогі. Думаў перачакаць дождж. Але пачуў цокат капыт нейкага каня, які бег з Орлі, і, калі бліснула маланка, пазнаў і конніка, быў ім дзядзька Міхал з нашай вёскі — чалавек вельмі пацешны, набожны і на той час нядрэнна адукаваны.

Аўраама спакусіла думка, каб напужаць Міхала. І калі той параўнаўся з кустом, седзячы на сваім кані, Аўраам раптоўна, як нейкая здань, у белай вопратцы, з доўгім кіем (выглядаў у цемры, як смерць з касой) пацягнуў Міхала за нагу да сябе. Той чуць не самлеў, але не страціў прытомнасці і пачаў голасна маліцца: „Да воскреснет Бог и расточатся врази его и да бежат от лица его ненавидящие его, яко исчезает дым, да исчезнут..." А ўцякаць хутка на кані страшнавата было, бо, як кажуць у нас, у час навальніцы можна сцягнуць на сябе маланку, а тут нячысты таксама сунецца ў след і забіў, што дождж ідзе.

Міхал хутчэй едзе на кані, „нячысты" таксама хутчэй прэ, а калі той звальняе, і гэты таксама, але ні на крок не адступае. Меў моцныя ногі і ўпартасць дзядзька Аўраам.

Так ехалі чалавек і „нячысты" аж пад самую родную вёску, а гэта прыблізна 6 км. Калі ехалі каля могілак нашай вёскі, дзядзька Міхал быў перакананы, што „нячысты", хто б гэта не быў — чорт ці смерць, як з могілак выйшаў, дык і на могілках схаваецца, няхай і на чужых. Але куды там! Могілкі праміналі, і „нячысты" скрунуў у вёску на агароды. Дзядзька Міхал пачаў праклінаць...

На другі дзень у вёсцы толькі й гаварылі пра гэта, як дзядзьку Міхала нячысты лавіў. Сам расказаў ды і Аўраам таксама пахваліўся. Амаль судовая справа не выйшла.

М. Панфілюк

У ШТО АБУЦЦА?

Зайшоў я нядаўна ў абутковую секцыю чаромхаўскага таварнага дома, каб купіць сабе туфлі. Папрасіў найбольшы нумар, мне сказалі, што на мяне няма. І ў Кляшчэлях таксама не мог купіць. Праўда, знайшоў цеснаватыя большыя размеры за 900 зл., а ці ж нельга было б купіць за 350 зл.?

Чаромхаўская прадаўшчыца сказала, што зараз у іх з абуткам вельмі цяжка. Даўней мы ехалі, гаварыла, у Бельск на склад і выбіралі, што трэба. Мы ж ведаем найлепш, чаго нам не хапае. Зараз і там абмяжоўваюць пастаўкі дэфіцытнага абутку. Нам прывозяць нямнога ды такі, які ў нас ляжыць.

Набліжаецца зіма і... новыя клопаты. Як купіць жанчынам і дзяўчатам зімовыя боты, мужчынам зімовыя туфлі розных размераў. Ёсць на нашай тэрыторыі фабрыкі абутку ў Сямяцічах, у Беластоку. Ці не маглі б яны забяспечыць добрым таварам сваю акругу? Калі дачакаем часу, што без цяжкасцей купім патрэбны абутак? **(ус)**

МАЯ ДУМКА

У сувязі з забастоўкамі рабочых, у нас яшчэ стала цяжэй, бо план нявыкананы, яго надрабіць вельмі цяжка, бо цяжка гнаць кагосьць, калі ён уцёк далекавата.

Сяляне змагаліся, як маглі, з капрызамі сёлетняй пагоды і збіралі ўраджай з палёў, каб даць дзяржаве ўсяго больш. Калі ўраджай на палях добры, дык тады і рабочы будзе мець усяго больш. Але каб так было, дык трэба, каб не бракавала ў першую чаргу сельскагаспадарчых машын, каб за варочалкай ці грабяркай не было чаргі пяць гадоў.

У горадзе папулярная прымаўка, што мужык спіць, а ў яго расце. Гэта праўда, калі пасееш жыта, то яно расце ўдзень і ўначы, але плёнаў яго трэба чакаць дзесяць месяцаў, пакуль вырасце.

Вёска старэе, моладзь пайшла ў гарады на прадпрыемствы, гэта не абазначае, што мы, старэйшыя, не зможам працаваць. Мы яшчэ справімся, толькі нам неабходныя машыны. У селяніна-аднаасобніка кошт прадукцыі намнога таннейшы, чым у ПГРы ці РСПРы. Але і яму не аплачваецца прадукаваць і прадаваць, бо нізкая цана на пунктах скупкі. Дзяржава павінна звярнуць большую ўвагу на землеробаў.

Адным словам мая думка такая: даць зямлю таму, хто хоча рабіць, даць удосталь сельскагаспадарчых машын, каб можна было іх купіць у кожным ГСе без чаргі, паменшыць на 50 працэнтаў сельскагаспадарчую службу ў гмінах. Лепш трэба прыглядацца селяніну і больш даінвеставаць сельскую гаспадарку. Тады будзе і дзяржава багацейшая і рабочы не будзе стаяць у чарзе за мясам. **М. Лук'янюк**

НЯМА АЛЕЮ

У Бельску і ваколіцы абыдзеш усе спажывецкія крамы і нідзе не купіш расліннага алею. Куды не зойдзеш, дык на паліцах стаіць воцат, а людзі дамагаюцца алею. Прадаўшчыцам, відаць, надакучыла адказваць сур'ёзна і яны сабе жартуюць, што цяпер замест алею служыць воцат. Людзям справа няясная. І ПГР-ы і сяляне сеюць жа шмат рапсу і многа яго здаюць. Куды ж тады падзеўся алей?

Андрэй Гаўрылюк

ПАСЛУХАЙ, СТАРАЯ!

Кажу Анюце, давай пагаворым. Наракаеш заўсёды, што лета ліхое. Гэта праўда. У гэтым годзе дажджы і дажджы.

А ці такі годзік, стары, памятаеш? Каб што дзень ліло, як з вядра? І далей развažае... І што ж тут за плён людзям з працы ўзялі. Дай Божа, каб зімку перажыць. Вазьмі для прыкладу гарод наш. Усё так навесну ўзялося расці. Памідорау новы гатунак пасадзіла, удаліся на славу. Цыбулька на славу расла. Гарошак, фасолька, усё, як ніколі. А што засталося? Усё забрала вада. А было не стольк‌і, што на загон не ступіць. Павяла ўсё, апусціла галоўкі, прапала. Ой Божа, наш Божа! І агародніны на зіму няма, наракае старая.

А ты перастань. Відаць такая ты гаспадыня! Вазьмі нашу цётку Мальвіну. Яна ў непагоду гарод залажыла, а як расце! Усё там на славу! Пайшоў вон з тваёй цёткай і яе гародам. Вось назбіралася вас! Быў Квас з палоскай сваёю, а тут і цётка знайшлася! Адны сваякі. Раздрабнееце „Ніву". Толькі Дзядзьку Квасу пагода мяшае. Пэўна, яшчэ з поля ўсяго не пазвозіў, часу няма, перастаў ён пісаць. А мо занядужаў. Калі так, вельмі шкада. А так араў ён палоску, так араў! Было што чытаць, ого-го-го! А тут, на табе. Перастаў і канец. А можа ён за дрэнацыю ўзяўся, каб на вясну з новай сілай пачаць. Таксама і цётка твая запусціць гарод і рукою махне. А вазьмі занядбай, то і носа не ўсадзіш.

А ты не бядуй, дарагая. Не чаўпі, не вытрымаю я. Наша цётка, відаць, з аганьком баба. Прыкладна гародзік вядзе. Новая агратэхніка ёй не чужая. І ад яе некаторым варта было б павучыцца. Так буркнуў жонцы я, аж бачу, старая ваяўнічую позу прымае і на твары зрабілася, як нявінная дзяўчына. Не туды ўжо дарога, пераборшчыў, бачу. І з другой бочкі пачынаю: вось крыху праяснілася, па кароўку ісці пара мне. Вечар вось-вось. Цап я за шапку і з хаты гайда. Анютка мая памалу астыне. Не першы годзік жыву з ёю.

Г. Мароз

КАМУ РУКІ СВЯРБЯЦЬ?

Не так даўно ў мястэчку Нараўка былі адноўлены ўсе дарожныя паказальнікі. Прыгожыя, свяціліся яны і служылі людзям. Ды не доўга былі новымі. Хуліганы і вандалы абрываюць блісткучыя надпісы на паказальніках. А навошта? Хто ж зразумее дурнога чалавека... Ды думаю, што гэтым павінны і больш цікавіцца камісарыяты МО. **(я)**

З НАВАСАД

За апошнія некалькі гадоў змянілася вёска Навасады, што каля Гайнаўкі. Цяпер тут шырокая асфальтаваная вуліца праз усю вёску. Па баках вуліцы тратуары. Не засталіся ззаду і самі жыхары вёскі. Многія пабудавалі сабе домікі і гаспадарчыя будынкі, паставілі новыя платы, памалявалі хаты. Ва ўсёй вёсцы не ўбачыш ужо старой хаты. Праводзіцца новае вулічнае асвятленне.

Жыхары Навасад апрача працы на сваёй гаспадарцы, дарабляюць яшчэ ў гайнаўскім СКРы, на вытворчай базе, у раёне публічных дарог і на розных прадпрыемствах горада.

Э. Вайсковіч

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да заметкі „ДУЛЯ З МАКАМ", „Ніва" № 36 (1280) ад 7 09 80.

Adkazwaje: GMINNA SPÓŁDZIELNIA „SAMOPOMOC CHŁOPSKA" w Białowieży.

Podległa tut. Spółdzielni piekarnia codziennie produkuje minimum trzy asortymenty pieczywa podstawowego oraz cztery - pięć asortymentów pieczywa drobnego. Łącznie w skali miesiąca pieczywo pszenne stanowi ponad 15% — w tym tzw. śniadaniowe, do 200 g wagi, powyżej 7%. Do trzech sklepów dwuzmianowych w siedzibie Spółdzielni pieczywo dostarczane jest dwa razy dziennie. Ocena produkowanego pieczywa dokonywana jest codziennie metodą organoleptyczną, dokonywana jest również ocena laboratoryjna.

W III kwartale pobrano łącznie 22 próby pieczywa do badania laboratoryjnego, z czego zakwestionowano 4, w tym — w miesiącu wrześniu dwie, wszystkie na podwyższoną kwasowość. Bezpośrednią przyczyną wyprodukowania chleba o podwyższonej kwasowości był brak energii elektrycznej bądź wody, co przedłużyło proces technologiczny produkcji. W dniu 9 września br. Zarząd Spółdzielni odbył naradę z całą załogą piekarni, poświęconą jakości produkcji. Według wspólnych ustaleń zaostrzono kryteria regulaminu premiowania, preferując jakość produkcji oraz rozszerzony asortyment pieczywa.

Ustalono również zasady materialnej odpowiedzialności za złą jakość produkcji, jak też skuteczniejsze funkcjonowanie bodźców materialnych za produkcję wysokiej jakości pieczywa przy rozszerzonym jego asortymencie.

Za krytyczne uwagi w przedmiotowej sprawie dziękujemy, traktujemy je jako jeden z bodźców na rzecz podniesienia jakości produkowanego pieczywa.

Prezes
mgr A. Siemieniuk

Да заметкі: „РЭЗЕРВЫ", „Ніва" № 29 (1273) ад 20 VII 80.

Adkazwaje: WYTWÓRCZO-USŁUGOWA SPÓŁDZIELNIA PRACY w HAJNÓWCE.

W dniu 7 X 1980 r. Zarząd Spółdzielni oddelegował pracownika do w/w wsi celem zbadania powyższej sprawy. Przeprowadzona została rozmowa z członkiniami Koła Gospodyń Wiejskich. Stwierdzono, że kobiety zamieszkałe we wsi Trześcianka i Białki zajmują się przede wszystkim rolnictwem, w związku z czym nie wyrażają zgody na podjęcie pracy w okresie całego roku. Najwięcej wolnego czasu posiadają w okresie zimowym. W związku z czym proszą o zorganizowanie w tym okresie kursów kroju i szycia, mereżkowania, haftowania, oraz innych robótek ręcznych. Proszą także o zorganizowanie kursu gotowania i pieczenia. Powyższe jest możliwe do realizacji poprzez większe zaangażowanie się przewodniczącej Koła Ob. Anastazji Stepaniuk, która w chwili obecnej zamieszkuje w Białymstoku, a spotkania z miejscowymi kobietami organizuje dwa razy w roku.

Jednocześnie nadmieniamy, że Spółdzielnia nasza nie prowadzi żadnej działalności społeczo-wychowawczej. W/w kobiety zatrudnić możemy tylko w chałupnictwie branży krawieckiej na okres całego roku.

Zastępca Prezesa
(Pańkowski Jan)

ПРЫНЦЫПОВЫ ПАДЫХОД

Вы калі-небудзь кахалі? Яшчэ не? А я кахаў. Я моцна кахаў. Ды аднойчы яна запытала:

— Ты мяне кахаеш?

— Кахаю! — адказаў я ўзрушана.

— А як ты мяне кахаеш?

— Вельмі кахаю.

— Вельмі-вельмі?

— Вельмі-вельмі!

— Ты не жартуеш? Праўду гавары.

— Я цябе кахаю.

— А чаму мяне, а не іншую?

Я паціснуў плячамі.

— А за што ты мяне кахаеш?

— За тое, што ты ёсць...

— А яшчэ за што?

— У цябе незвычайныя вочы, валасы, нос... І, калі хочаш ведаць, нават і вушы.

— Скажы гучна: „Я цябе кахаю!"

— Я цябе кахаю.

— А зараз скажы ціха: „Любая".

— Любая.

— І яшчэ раз шэптам „Кахаю".

— Кахаю.

— А зараз слова „кахаю" напішы на паперы

Я напісаў.

— Ты напісаў крыва. Напішы так, каб „кахаю" не выходзіла за лінейку. І вялікімі літарамі.

Я ўсё выканаў.

— Малайчына! — пахваліла яна. — А зараз напішы яшчэ 21 раз.

Я падпарадкаваўся. Але праз мінуту яна падлічыла колькасць „кахаю" і незадаволена сказала:

— Тут атрымалася 22 „кахаю". Адно „кахаю" лішняе.

— Выходзіць, я кахаю цябе на адзін раз больш.

— 21 — лічба магічная. Трэба перапісаць.

— Але ж я больш не хачу пісаць!

— Значыць, ты мяне не кахаеш!

Я заскрыгатаў зубамі і зноў пачаў пісаць.

— А зараз чытай. Услых і выразна.

— Кахаю... Кахаю...

— Ты дрэнна чытаеш. Трэба так чытаць, каб усе паверылі, што ты мяне сапраўды кахаеш. Чытай зноў.

— Кахаю-у-ы-у...Кахаю-у-ы-у...

— Не! Гэта не каханне. Так гавораць, калі не кахаюць. Ну скажы: „Я цябе не кахаю".

— Я! Цябе! Не! Кахаю!

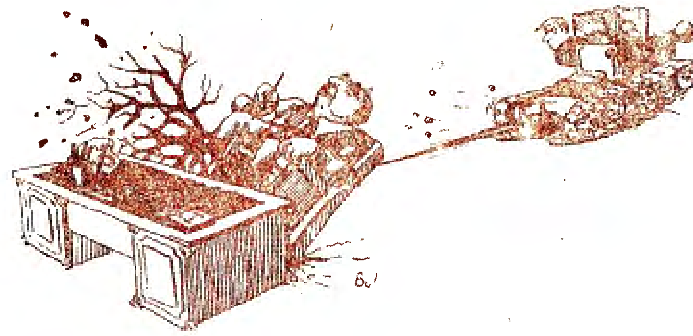
— Вось як ты загаварыў! Адразу ў цябе атрымалася. А я, дурніца, верыла кожнаму твайму слову. Нягоднік!

І яна пайшла ад мяне назаўсёды.

А я ўключыў магнітафон і выразна, урачыста і інтымна нагаварыў слова „кахаю". Калі цяпер якая-небудзь дзяўчына запытае: „Ты мяне кахаеш?" — пракручу ёй усю плёнку.

Кахаю!

А. Лешчанка

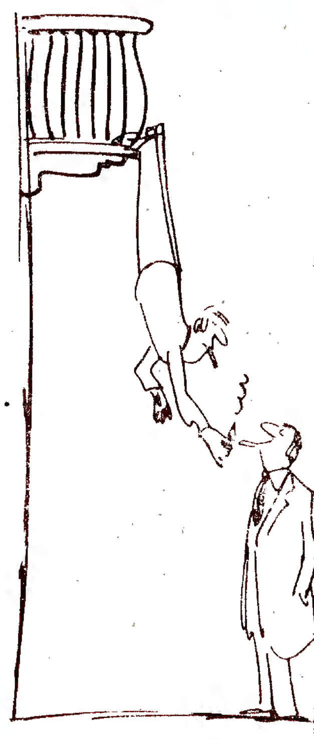

Страціў дар мовы: загаварыла сумленне.

— Скажы мне, Карла, я сапраўды тваё першае каханне?

НІЎКА

Архіпадхалімства.

ВЫСОКАЯ ПАСПЯХОВАСЦЬ

— Якая ў вас у гэтым годзе паспяховасць? — пытае дырэктар сярэдняй школы свайго суседа-калегу.

— Сто працэнтаў. А ў вас?

— Крыху вышэй.

ШАЛАПУТ

— Гэтым мячом ваш сын Віця разбіў шыбу ў маёй кватэры.

— Вось шалапут! Камення яму мала!

АДНЫ ПЕРАЖЫВАННІ

Сустрэліся на вуліцы дзве суседкі:

— Маня, якая ты шчаслівая са сваім мужам. Ніякіх у вас перажыванняў. А ў майго адны перажыванні... Працуе ён на мясакамбінаце, перажывае: як узяць кавалак мяса дадому, потым перажывае, як яго перанесці праз прахадную. Ну, а як пераняся, перажывае, што мала ўзяў... І так штодзень.

ГУМАР З БАРАДОЮ

НЕ МЕЎ ЧАСУ

Суддзя: — Ваша жонка кажа, што вы яе пабілі ў нядзелю.

Мужык: — Ваша высакародздзе, што зробіш, да душы не маю часу ў будні дзень.

У духу „рэтра". „Made in Zadrypanka".

З „Весніка Задрыпоніі"

ВАМ, КНІГАЛЮБЫ

Кніга скаргаў у нас выдаецца толькі ў абмен на 20 кг макулатуры.

АДКРЫЦЦЁ ДАЦ. СКОКА

Свет цесны: увесь час натыкаешся на самога сябе.

Спорт і праблема псіхалагічнага ўздзеяння.

ДАРАГАЯ ПАЧЦІВАСЦЬ

Спыняе бабуля машыну і просіць вадзіцеля падвезці да горада. Даехаўшы, бабуля кажа шаферу:

— Вялікае дзякуй, табе сыночку!..

А вадзіцель:

— Навошта мне, бабуля, вялікае дзякуй, дай лепш маленькую дзесятку.

НЕ ВЕДАЕ

Участковы міліцыянер пытае дзядзьку Сідара:

— Дзе вы ўзялі вось гэты мяшок камбікорму?

— Сядайце, — запрашае дзядзька Сідар, — пачакайце... Зараз жонка прыйдзе з фермы і ўсё вам скажа так, як трэба, бо я, дапраўды, не ведаю што вам брахаць...

СХОД ГРЫБОЎ

Драмаў пад дубам Баравік —
Грыбнога царства кіраўнік.
Як раптам — шусь сюды Лісічкі,
Жоўтагаловыя сястрычкі:
— Ратуй, шаноўны Баравік,
Такі вунь там і шум, і крык:
Зноў панаехала лахматых,
Гарэлку жлукцяць, крыюць матам.
Бутэлькі б'юць, кідаюць шклянкі,
Паперу, розныя бляшанкі.
— Што ж, зразумеў... Трубіце збор —
І марш усе ў дрымучы бор.
І ў імгненне на дзяляцы
Сышлося столькі — як на танцы.
Расселіся ля самай сцежкі
Чырвоненькія сыраежкі.
Да пня прыбеглі, на каленькі
Пасталі жоўтыя апенькі.
А побач рыжыкі, свінушкі,
Ваўнянкі, валуі, сінюшкі...
А ледзь далей махавікі,
Дажджавікі і масляткі.
— Шмат гаварыць я не прывык, —
Пачаў паважна Баравік. —
Але скажу пра нашу згубу,
Бо нацярпеўся сам пад дубам:
Ірвуць і топчуць нас штодня.
Дык што ж будзем рабіць, радня?!
— Нам бы ў гародзе ўсім расці
Або на поле перайсці, —
Так Падасінавік сказаў.
Яго Абабак падтрымаў:
— А мо расці нам на пустэчы?
Ніхто б нас там не пакалечыў.
— Або пайсці у паркі, —
Прапанавалі Масляткі.
— Ці да вучоных трэба нам,
Яны заўжды сябры грыбам...
І выступалі зноў і зноў —
Шмат выказалі прапаноў.
А Баравік у заключэнне
Даверў усім сваё рашэнне:
— Каб нікуды нам не ісці,
Дык лепш зусім тут не расці.

І з той пары — куды ні глянеш —
Няма грыбоў на той паляне.
Чыя віна — мяркуйце самі,
Калі ідзеце ў лес з кашамі.

Мікола Дубоўскі

КУРЁЗЫ

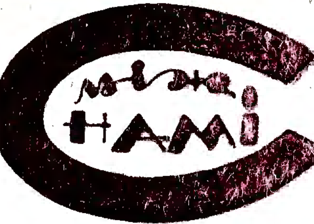
149 ПАРУШЭННЯЎ ЗА РУЛЁМ

Васемнаццацігадовы англічанін Ян Беркет атрымаў шанц трапіць у кнігу рэкордаў Гінеса, стаўшы злосным парушальнікам правілаў дарожнага руху. Дваццаць пяць мінут спатрэбілася сержанту паліцыі толькі для таго, каб пералічыць усе пункты правілаў дарожнага руху, якія парушыў Беркет, іх было 149. Сярод іх — язда на сапраўдным аўтамабілі, рух на чырвонае святло, адсутнасць вадзіцельскіх правоў... На шчасце, аварыі ў яго не здарылася, і да парушальніка абмежаваліся штрафам і пазбаўленнем права вадзіць машыну на дзесяць гадоў.

З 1966 года ў кнізе Гінеса нязменным уладальнікам тытулу „самага дрэннага вадзіцеля" быў 75-гадовы амерыканец з Тэхаса. На працягу дваццаці мінут ён чатыры разы заязджаў на левы бок і кожны раз сутыкаўся з сустрэчнай машынай. За гэты час па віне састарэлага „аўтакаўбоя" адбылося шэсць дарожна-транспартных здарэнняў.

КАЛІ Б НЕ ВЕЦЕР...

Больш як дзвесце спартсменаў сабралася ў аўстралійскім горадзе Іглхок на сусветны чэмпіянат па знішчэнню мух. Але ўдаламу правядзенню турніра перашкодзіла надвор'е — дзьмуў моцны вецер. Спартсмены, разбіўшыся на пары і размясціўшыся на свежым паветры за сталамі адзін насупраць другога, не здолелі паказаць лепшыя вынікі. Усё ж пераможца Джон Тэрнер, працуючы мухабойкай, здолеў знішчыць 79 мух. Бліжэйшы сапернік адстаў на тры мухі.

Чарніць можна чарніламі любога колеру.